

SiS mellan vård och tvång en kontradiktion i utsagor

Natalia Aalsö & Julia Forne

Examensarbete i Socialt arbete

Malmö Universitet

15 hp Hälsa och samhälle

Socionomprogrammet

205 06 Malmö

Maj 2021

INSTITUTIONAL YOUTH CARE - A CONTRADICTION IN STATEMENTS

Authors: Natalia Aalsö and Julia Forne
Institutional youth care. A contradiction in statements.
Degree project in department of social work 15hp.
Malmö University: Faculty for Health and Society,
Department of Social studies 2021

Abstract

The aim of this thesis is to investigate the self-proclaimed performance of the National Board of Institutional Care, and its specific youth care homes in Sweden (SiS), concerning SiS work with institutionalised children and youth in relation to law of The Care of Young Persons Act (LVU). Special focus is also given to how the SiS self-assessment contrasts with the accounts given by institutionalised youths. We have investigated SiS claims present on their website since it provides ample documentation, information and deeds, and investigated reports by youth in the media, research and news outlets. We have elected to code all collected data and have thus identified key recurring themes present in youth and SiS reports. We have then regarded these findings with respect to our theories that are presented in the results and analysis section along with previous research. In this section we maintain that the description provided by youths at SiS is problematic and often shows a lack of care giving instances or staff that master the tools required to meet the youth in a constructive manner. In the discussion we once again maintain our theories and methodological approach that is based on Discourse analytical grounds that maintain the importance of language and the messages signified through actions.

Keywords: secure youth residential care, institutional care, security work, youth, juvenial, state correctional facilities

Förord

Vi vill tacka vår handledare Mats Högström för en fin och konstruktiv handledning.

Malmö 27 Maj 2021
Julia och Natalia

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<u>INNEHÅLLSFÖRTECKNING</u>	5
<u>1. INLEDNING</u>	7
<u>1.1. PROBLEMFÖRMULERING</u>	7
<u>1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING</u>	8
<u>1.3 BAKGRUND</u>	8
<u>1.3.1 SiS SÄRSKILDA UNGDOMSHEM</u>	8
<u>1.3.2 LVU</u>	9
<u>1.3.3 SiS ETISKA RIKTLINJER</u>	9
<u>1.3.4 PERSONALEN PÅ DE SÄRSKILDA UNGDOMSHEMMEN</u>	10
<u>1.3.5 UNGDOMARNA PÅ DE SÄRSKILDA UNGDOMSHEMMEN</u>	11
<u>1.3.6 SÄRSKILDA BEFOGENHETER</u>	11
<u>1.4 TIDIGARE FORSKNING</u>	12
<u>2. TEORI</u>	16
<u>2.1 MYTER - EN ORGANISATIONSTEORI</u>	16
<u>2.2 MAKT OCH MOTMAKT</u>	16
<u>2.3 STIGMA</u>	18
<u>3. METOD</u>	20
<u>3.1 METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN</u>	20
<u>3.2 DISKURSANALYTISKT UTGÅNGSLÄGE</u>	20
<u>3.3 VAL AV METOD</u>	22
<u>3.3.1 KODNING</u>	22
<u>3.4 ARTIKELSÖKNING</u>	22
<u>3.5 VÅRT EMPIRISKA MATERIAL</u>	23
<u>3.5.1 REDUCERING</u>	24
<u>3.5.2 BEARBETNING AV MATERIAL</u>	25
<u>3.5.3 MATERIALDISKUSSION</u>	25
<u>3.5.4 ETISK DISKUSSION</u>	26
<u>3.5.5 FÖRFÖRSTÅELSE</u>	26
<u>3.5.6 AVGRÄNSNING</u>	26
<u>3.5.7 ARBETSFÖRDELNING</u>	27
<u>4. RESULTAT OCH ANALYS</u>	28
<u>4.1 MOTSTRIDIGA UPPGIFTER</u>	28
<u>4.2 ATT INTE BLI HÖRD</u>	30

<u>4.3 ARBETSPLATSENS DOXA</u>	33
<u>4.3.1 ANSTÄLLNINGSKRAV</u>	34
<u>4.4 SÄRSKILDA BEFOGENHETER</u>	36
<u>4.5 BEHANDLING ELLER FÖRVARING</u>	40
<u>5. AVSLUTANDE DISKURSANALYTISK DISKUSSION</u>	45
<u>5.1 AVSLUTANDE METODDISKUSSION</u>	47
<u>6. Referenslista</u>	49

1. INLEDNING

Under detta avsnitt kommer vi presentera vad vi har valt att arbeta med och varför vi anser att vårt arbete är relevant för socialt arbete. Vi kommer nedan att lite kortfattat presentera de problem vi ser på området liksom vårt syfte och vår frågeställning. Vidare kommer vi ge läsaren en förståelse för bakgrunden i ämnet liksom vilken tidigare forskning vi har använt oss av och varför denna berör vårt arbete.

1.1. PROBLEMFÖRMULERING

Det senaste året har det skett flera diskussioner i media kring vad som egentligen pågår inom de särskilda ungdomshemmens fyra väggar. Det har även riktats hård kritik kring hur statens institutionsstyrelse (SiS) driver dessa institutioner där media även publicerat flertalet rapporter om barn och unga som blivit placerade på statens institutioner hem. Där de unga vittnar om allvarliga missförhållanden och många berättar om hur deras tid på hemmen har präglats av våld och övergrepp från personal på SiS. Många beskriver även sin tid som traumatiserande och att det snarare handlade om förvaring än behandling (Eriksson och Klintenberg 2020, Aftonbladet 2018). Dessa institutioner är en plats där ungdomar oftast befinner sig mot sin vilja och där det finns regler och lagar som ger SiS vissa befogenheter att använda sig av tvångsåtgärder (SiS årsrapport 2020, Hejlskov Elvén m fl 2017). SiS själva problematiserar tvångsvårdens villkor och skriver i sina etiska riktlinjer att relationen mellan ungdomarna och institutionen inte är jämbördig och problematiserar att de inte kan undgå att det blir en maktförskjutning. Vidare skriver SiS att ungdomarna befinner sig i beroendeställning till personalen vilket innebär att de också har makt över deras tillvaro på institutionen och de möts därmed inte på lika villkor (SiS årsrapport 2020).

Orsaker till att barn och unga blir omhändertagna med Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) (LVU) och blir placerade på något av statens institutioner hem kan vara att de hamnat i kriminalitet, missbruk eller har psykosomatiska besvär eller visar på utåtagerande beteenden (prop. 2017/18:169). Flertalet av ungdomarna kommer dock inte ifrån sin problematik efter avslutad vård utan återfaller i samma beteendemönster, vilket hade kunnat undvikas (Andersson Vogel 2012). Men eftersom institutionsvården inte alltid är utformad efter ungdomarnas behov kvarstår många gånger problemen (Andersson Vogel 2012). Samtidigt framhåller SIS att de *“bedriver individuellt anpassad tvångsvård”* och att de ger ungdomarna bättre förutsättningar för ett liv utan den problematik de kom in med (SIS-verksamhetsplan 2021).

I förordning (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse går det att läsa följande reglering:

4 § Myndigheten ska

- utforma sin verksamhet så att den utgår från flickors och pojkars samt kvinnors och mäns villkor och behov,*
- inför beslut eller andra åtgärder som kan röra barn bedöma konsekvenserna för barn och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa.*

Myndigheten ska i sin verksamhet utgå från ett brukarperspektiv. Förordning (2008:1426).

Vi undrar över hur SiS beskriver att de behandlande arbetet bedrivs i förhållande till de regleringar som styr verksamheten. Vad säger utlåtanden från de i barn och unga som vistas och bor på dessa hem? Vad är deras upplevelse av deras tid och behandling på SiS särskilda ungdomshem? Vi vill med detta arbete se om det finns motstridiga diskurser i de utsagor vi hittat och isåfall genom en diskursanalys belysa dessa. Eftersom vi själva studerar till socionomer anser vi att detta temat är av största relevans; dels eftersom det är barn och ungdomar många av oss kommer i kontakt med men även eftersom vi genom utbildningens gång ständigt diskuterar maktförskjutningar och vårt förhållande gentemot våra klienter.

1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med arbetet är att undersöka de lagar, etiska riktlinjer och policys som beskriver hur SiS arbete är tänkt att gå till och sedan jämföra detta med hur de unga på SiS beskriver att de blir bemötta av personalen under deras tid på institutionen. Vidare vill vi undersöka hur SiS beskriver att den vård SiS, med personal, ska tillhandahålla beskrivs upplevas av de unga på institutionerna.

Frågeställningar:

- På vilket sätt framställer Statens institutionsstyrelse det arbete som bedrivs inom verksamhetens ramar?
- Hur beskriver ungdomarna och barnen, inom SiS, sina upplevelser av personalens bemötande och arbetsmetoder?

1.3 BAKGRUND

1.3.1 SiS SÄRSKILDA UNGDOMSHEM

Statens institutionsstyrelse (SiS) är en statlig myndighet som tar emot ungdomar med olika psykosociala problem så som missbruk och kriminalitet på uppdrag av regeringen. De barn och ungdomar som vistas i SiS verksamheter är vanligen mellan 12 och 21 år gamla där medelåldern är 16 år (Silow Kallenberg 2016, Andersson Vogel 2012). Om ett barn eller en ungdom blir placerad på SiS brukar detta vara en insats som socialtjänsten väljer att göra i sista hand, det vill säga när inga alternativa lösningar kvarstår i barnavårdssystemet (Silow Kallenberg 2016). Institutionen bedriver behandling och tvångsvård som också är den mest ingripande åtgärden inom den sociala barnvården. De flesta ungdomarna är tvångsplacerade enligt LVU i de olika låsta institutionerna runt om i Sverige. SiS bedriver tre olika vårdformer som innefattar akutplaceringar, utredningsplaceringar och behandlingsplaceringar. De flesta unga är akut placerade på de 25 olika institutionerna runt om i Sverige och år 2020 tog SiS emot 1107 ungdomar på akut-, utredning- och behandlingsplatser. I institutionerna har personalen särskilda befogenheter, vilket innebär att personalen på institutionen har rätt att använ-

da vissa tvångsåtgärder. Bland dessa särskilda befogenheter återfinns åtgärder så som kroppsvisitation samt vård i enskildhet (VIE) och avskiljning (SiS årsrapport 2020).

De lagar som reglerar statens institutionsstyrelsens verksamheter är lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Det är med stöd av dessa lagar som socialtjänsten kan omhänderta barn och unga för tvångsvård. SiS tar även emot ungdomar som som dömts till ungdomsvård enligt lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). Detta är de vanligaste placeringarna på institutionen men den tar även emot ungdomar för frivillig vård enligt socialtjänstlag (2001:453) SoL (SiS 2021). Det är även vanligt att många unga hamnar på SiS som egentligen skulle vara i behov av psykiatrisk vård (SiS årsrapport 2020).

SiS arbetar utifrån olika behandlande metoder. Vilken behandling som tillämpas beror på vilket behov ungdomen i fråga har. Exempel på några av de metoder som SiS använder sig av är kognitiv beteendeterapi (KBT), Aggression Replacement Training (ART) och Funktionell familjeterapi (FFT) (SiS 2021).

1.3.2 LVU

Om det finns risk att barn och unga utvecklas på ett ogynnsamt sätt har samhället ett ansvar att ge dessa barn och unga det skydd och stöd som dem är i behov av. Genom lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) har samhället möjlighet att ge barn och unga den vård och behandling som dem behöver ifall det inte finns något samtycke från vårdnadshavare eller ifall den unge är över 15 år och motsätter sig vård eller behandling. För att ett LVU ska kunna vara möjligt krävs det att vården inte kan ges i frivilliga former och att det finns en risk för att barnets egna hälsa och utveckling skadas. Görs bedömningen att den unge riskerar att skada sig själv eller någon annan kan detta leda till en ingripande åtgärd. Hur denna risk ser ut kan variera men kan till exempel vara brister i omsorgen, dåliga familjeförhållanden eller den unges egna beteende (Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52)).

1.3.3 SiS ETISKA RIKTLINJER

SiS beskriver att det existerar etiska värden som är av särskild vikt för verksamheten och hur arbetet bedrivs. Värdeorden som enligt SiS ska genomsyra arbetet på institutionerna är *respekt, omtanke* och *tydlighet*. SiS poängterar att de beslut som fattas kring de unga har en stor påverkan på den enskilde unge. När beslut ska tas kring de unga, uppmanas all personal att utgå från de etiska värden som ska genomsyra hela verksamheten. Den grundläggande etiska principen enligt SiS är alla människors lika värde. SiS betonar vikten av mänskliga rättigheter och att värdet av människor inte ska vara knutet till människors särskilda egenskaper eller funktioner i samhället. Varvid de tar avstånd från all form av diskriminering. En annan grundläggande etisk princip är humanitet och med detta menar SiS att de uppmärksammar andra människor, ser deras behov samt svårigheter och tar ett ansvar för dem (SiS Etiska riktlinjer 2014). SiS skriver i sina etiska riktlinje att humanitet innebär att: *“Vi ser andra människor som medmänniskor och är särskilt observanta och medkännande när det gäller människor i utsatta och svåra livssituationer”* (SiS Etiska riktlinjer 2014:6).

Ytterligare ett etisk värde som SiS lyfter fram är vikten av integritet, speciellt inom tvångsvården. Mot denna bakgrund lyfts särskilt ungdomars rättigheter, vilket i praktiken ska säker-

ställa att de unga har rätt till en privat sfär, rätt till att få vara ifred från andras insyn och fri från omdömen om den egna personen. SiS poängterar att det är av stor signifikans att de ungas integritet respekteras eftersom tvångsvården genom till exempel visitation och provtagning gör stora intrång i de ungas integritet. Vidare lyfter även SiS vikten av den unges självbestämmanderätt som ett etiskt värde och beskriver att det är viktigt att inom tvångets ramar och i den mån det går att ta hänsyn till den unges självbestämmande för att på så sätt utveckla den unges förmåga till fria val och beslut (SiS etiska riktlinjer 2014). SiS skriver följande om det etiska värdet av självbestämmande: *“Klienten/den unge ska vara delaktig i sin behandling och kunna påverka sin vardag på institutionen”* (SiS Etiska riktlinjer 2014:7).

SiS beskriver även vikten av att vården och behandlingen ska vara rättvis och likvärdig gentemot den unge och att den unge ska få sina behov tillgodosedda oavsett vilket särskilt ungdomshem hen befinner sig i. Därmed vill SiS garantera en likvärdig vård oavsett vilket av de 25 boendena de unga hamnar på (SiS Etiska riktlinjer 2014).

Ett annat värde SiS lyfter är vikten av jämlikhet som ett etiskt värde. Denna pekar särskilt på den ojämna maktbalansen som existerar mellan medarbetare och den unge. SiS belyser i synnerhet relationen mellan behandlaren och den unge, eftersom den unge är i beroendeställning då behandlaren i sin yrkesroll har lagstadgade särskilda befogenheter, som skapar en överordnad position:

Behandlaren har också i sin yrkesroll maktbefogenheter, ytterst i form av lagstadgade särskilda befogenheter. Behandlaren har ett särskilt ansvar för att möta individen med en jämlik hållning, som en likvärdig person. (SiS Etiska riktlinjer 2014:7)

Därmed är ett annat etiskt värde rättvisa och vikten av att anpassa vården utifrån den enskilde ungdomens behov. SiS lyfter även fram vikten av en kunskapsbaserad vård och att det är en etisk förpliktelse att de unga inte utsätts för insatser som inte är beprövad eller som kan vara skadliga. Därför ska all vård och behandling som ges vara kunskapsbaserad (SiS Etiska riktlinjer 2014).

1.3.4 PERSONALEN PÅ DE SÄRSKILDA UNGDOMSHEMMEN

Inom de särskilda ungdomshemmen arbetar flera olika yrkeskategorier. Den största gruppen anställda är behandlingsassistenter. Personalstyrkan består, utöver behandlingsassistenter, även av familjebehandlare, psykologer, lärare, sjuksköterskor och administrativ personal. Dessa personalkategorier utgör de som arbetar närmast de unga på institutionen. Dessa har även en kontinuerlig kontakt och interaktion med de unga (Andersson 2021, Biszczanik & Gruber 2021). Behandlingsassistenterna är dock den personal på institutionen som spenderar mest tid med de unga på institutionen, de är ofta med de unga från morgon till kväll och är också den personalgrupp som står för den vardagliga behandlingen. Till skillnad från de andra yrkesgrupperna på institutionen har behandlingsassistenterna ofta en lägre eller begränsad utbildningsgrad (Biszczanik & Gruber 2021, Silow Kallenberg 2016).

Många av de som väljer att arbeta som behandlingsassistenter på dessa ungdomshem ser ofta arbetet som ett tillfälligt arbete. Detta faktum resulterar i en stor personalomsättning inom denna yrkeskategori. Arbetsuppgifterna de har varierar och kan innehålla allt ifrån städning och matlagning till olika former av behandlingsarbete och dokumentation (Biszczanik & Gruber 2021).

1.3.5 UNGDOMARNA PÅ DE SÄRSKILDA UNGDOMSHEMMEN

År 2020 skrevs 1 284 ungdomar ut, efter vård enligt LVU och Socialtjänstlagen (SoL), från ett särskilt ungdomshem. Detta är en ökning med 20 utskrivningar från året innan, där det gjordes 1264 utskrivningar. Vårdtiden varierar men brukar i genomsnitt innebära en vistelse på fem till sex månader (SiS årsrapport 2020). Under de ungas placering är det socialnämnden som bär det största ansvaret eftersom nämnden har tagit sig uppdraget att sörja för att den unges rättigheter och grundläggande behov uppfylls. I det dagliga praktiska arbetet är det dock behandlingsassistenterna som har ett vårdansvar gentemot de unga på institutionerna (Andersson 2021).

De flesta unga som är placerade på de särskilda ungdomshemmen har ofta haft tidigare insatser och placeringar via socialtjänsten (Biszczyk & Gruber 2021, Hill 2005). De unga som blir placerade på de särskilda ungdomshemmen beskrivs som unga som är väldigt utsatta och som ofta har allvarliga beteendeproblem, många har kommit från svåra familjeförhållanden, har en kriminell bakgrund och några har även en missbruksproblematik. Både svensk och internationell forskning visar på att många av de unga som placeras på institution har upplevt något trauma under sin livstid, vissa av dem har även utvecklat en svår form av traumatisering. Trauma innebär att en specifik händelse i livet har skapat en psykologisk skada hos individen och svår traumatisering innebär att traumat har medfört en sänkt kognitiv och social funktionsnivå hos individen, eller i detta fallet den unge som bär med sig detta in till SiS (Andersson 2021, Van Gink m fl 2020, Furnivall 2018). De unga som är placerade på institutionerna lider ofta av psykisk ohälsa, framförallt flickorna och flickorna har även i högre grad blivit utsatta för våld eller övergrepp av en förälder eller partner. Pojkarna är i större grad placerade på grund av kriminalitet och cirka en fjärdedel av de unga har begått flera brott de senaste åren. Cirka hälften av alla de unga på institutionerna klarar inte av sin skolgång och cirka fyrtio procent har en annan etnisk bakgrund än svensk (SiS Årsrapport 2020).

1.3.6 SÄRSKILDA BEFOGENHETER

Inom de särskilda ungdomshemmen har personalen särskilda befogenheter som innebär att personalen kan ingripa med tvingande åtgärder. Detta är en central del av vården både för personal och de unga. Dessa disciplinära befogenheter är lagstadgade och för att vården ska kunna bedrivas utifrån SiS ramar har personalen särskilda befogenheter till sitt förfogande (15-20c §§ LVU). Dessa befogenheter ger personalen rätt att fatta ingripande beslut som kan komma att begränsa den unges frihet och rättigheter. De särskilda befogenheterna ska enligt lagen 15§ LVU *“endast användas när det behövs av hänsyn till andras intagna eller personalens säkerhet”*. Om de unga på institutionerna har agerat våldsamt kan de enligt dessa befogenheter hållas i avskildhet i maximalt fyra timmar (Prop. 2017/18:169).

Under år 2020 gjordes 1528 avskiljningar vilket är en ökning med 428 avskiljningsmoment från år 2019 där antalet avskiljningar var 1100. SiS beskriver att det har skett en successiv ökning av användningen av avskiljningar varje år men att tiden som den unge är satt i avskiljning har minskat mellan åren. Unge flickor har under år 2020 avskiljts mer än pojkar och tendenser visar på en fortsatt ökning av flickor som avskiljs (SiS Årsrapporter 2020 och 2019). De särskilda befogenheterna ger också personalen enligt 15 d § LVU rätt till att vårda den unge i enskildhet så kallat VIE. Detta innebär att den unge inte får lov att ha kontakt med

de andra unga på institutionen. Under år 2020 fattades det 1451 beslut om vård i enskildhet, vilket är en ökning från år 2019 där 1000 beslut togs om i vård i enskildhet (SiS Årsrapporter 2020 och 2019). Enligt 17 § LVU har personalen även befogenhet att kroppsvisitera de unga, vilket är den befogenhet som används mest av personal på institutionerna. Personalen får även enligt 17 a § LVU begära urinprov av de unga samt genomföra rumsvisitation. Enligt 17b § LVU kan de även genomsöka de ungas brev och andra försändelser.

1.4 TIDIGARE FORSKNING

Enell (2014) skriver i sin forskning om barn och ungdomar som utretts och slutligen hamnat på SiS ungdomshem eller på HVB-hem och deras uppfattning om utredningsprocessen inför sin placering därför ses den även som relevant för vårt arbete. Vidare lyfter studien hur de ungas upplevelse av samhällsvården ser ut och i vilken mån de känner sig hörda samt delaktiga i de beslut som tas och den behandling som ges. Främst har kontakten mellan ungdomarna och deras socialsekreterare undersökts men studien lyfter även kontakten mellan ungdomen och andra aktörer inom samhällsvården. Enell (2014) har kartlagt fyra olika "beteendemönster" som uppstår mellan ungdomen och socialsekreteraren och benämner dessa olika banor. En bana blir formad efter de aktörer som är involverade i utredningen, främst av de som står centralt i denna process men även av de aktörer som Enell menar befinner sig mer i periferin av processen. Av denna anledning menar hon, finns det ingen planerare som är central i utformningen av banan, "istället är det den sociala organiseringen och interaktionen som är banan" (Enell 2014:50). Enell benämner de olika banorna för kampbanan, dialogbanan, övertalningsbanan samt passagerarbanan.

Peter Andersson (2021) har publicerat en doktorsavhandling där han utgått från intervjuer utifrån personalen, med fokus på behandlingsassistenterna på de särskilda ungdomshemmen. I sin avhandling har Andersson valt att lägga fokus på de stunder då konflikter uppstår på SiS hemmen och hur personalen beskriver detta, samt vad de har för verktyg att hantera dessa situationer. Andersson (2021) skriver även om de ungas upplevelse av våld på institutionerna både från andra ungdomar och från personal. Denna avhandling är inom svensk forskning en av de få som tar upp våldet på institutionerna och är därför väldigt relevant för vårt arbete. Andersson (2021) beskriver hur personalen på SiS befinner sig i ett sammanhang där de arbetar med både vård och bestraffningar. Han återger personalens beskrivning av hur dessa ser på våld och hot på sin arbetsplats men han kartlägger även hur personalen känner att dessa situationer påverkar dem känslomässigt och hur de sedan känslomässigt hanterar dessa upplevelser av våldet. I sin slutsats kommer Andersson fram till att en faktor som uppstår är skilljelinjen mellan att vara privatperson kontra anställd och att personalen i sin roll som anställd antog en strategi i form av ett rolltagande där den anställda tror sig utsättas för våld i sin roll som personal, inte som privatperson. Anderssons (2021) slutsats är att personalen tycks hamna i en position som gör att de har svårt att reflektera över sitt eget agerande och att de är en del av skaparna i situationen som uppstår men utan att ta ansvar för detta. Dels eftersom att personalen tillskriver barnen och ungdomarna på SiS hemmen våld på ett uttryckligt sätt vilket banar väg, inte bara för en strategi i att hantera vardagslivet utan även för en stigmatisering av ungdomarna. Sammanfattningsvis förklarar Andersson att det i grunden handlar om organisatoriska brister.

Teci Hill:s (2005) avhandlings syfte är att undersöka fenomenet behandlingsallians på särskilda ungdomshem. Vi har valt denna avhandling för att den ger en bred bild av hur det praktiska arbetet bedrivs på de särskilda ungdomshemmen och den innehåller även flera intervjuer med både personal och unga. Hills (2005) avhandling visar att ett tvångsomhändertagande av den unge många gånger blir en bekräftelse av den unges inre känsla av maktlöshet och hur beroende den unge är av vuxna i sin närhet. Själva behandlingstvangen spär på den unges upplevelse som passiv och beroende av andra. De förutsättningar som existerar inom tvångsvården som bland annat innebär en förlust på den unges egna autonomi och bestämmanderätt kan komma att påverka de ungas utveckling negativt. Samtidigt visar Hills (2005) studie att behandling under tvång inte alltid är dåligt utan resultatet och upplevelsen beror oftast på hur institutionen och personalen där ser på och hanterar behandlingen som ges. Hill (2005) lyfter att det existerar flera etiska problem som är kopplade till tvångsvård och dessa problem handlar oftast om hur behandlarna på institutionen hanterar de risker för maktmissbruk som existerar på institutionen. Författaren visar att behandlaren syn på tvångsvården får konsekvenser på hur relationen mellan behandlaren och den unge ser ut. Ser behandlaren tvångsvården som ett straff leder detta ofta till att behandlaren ser vistelsen på institutionen som en konsekvens av den unges dåliga handlingar och inte som den unges chans till förändring. Studien kommer fram till att den allians som skapas är varken statisk eller ofrånkomlig utan den är förändringsbar under hela den unges vistelsetid på institutionen. Den unge och behandlaren kan antingen utvecklas till en genuin behandlingsallians eller till en skenallians och den kan också variera mellan dessa under behandlingstidens gång eller leda till ett definitivt avbrott. Vilken form behandlingsalliansen tar och vilken utveckling den får beror både på de underförstådda och uttryckliga överenskommelserna mellan elev och personal (ibid.).

Biszczanik, Kamila & Gruber, Sabine (2021) skriver i sin forskning om de utmaningar som personal stöter på i sitt arbetet som behandlingsassistenter på särskilda ungdomshem. De utgår från Ariel Hochschilds teori om emotionellt arbete och hur viss personal inte klarar av arbetsformen som på förhand redan är given på institutionerna. De behandlingsassistenter som hittar strategier för att klara av arbetsmiljön gör detta genom emotionella strategier. En strategi kan vara att gå och gömma sig på toaletten när en konflikt uppstår. Medan andra behandlingsassistenter hittar strategier där de ständigt är på alerten och inte visar sig vara på spänn. Författarna till artikeln kommer fram till olika strategier till att hantera känslan av bristen på säkerhet. Säkerheten är därmed inte enbart är hur miljön på institutionerna är uppbyggt utan även strategier till att kunna ha en intern säkerhet varigenom personalen kompenserar genom att backa upp varandra i alla avseenden samt att inte visa att de är på spänn eller som alternativet, att de flyr konflikterna. Båda strategier är olika former av aktivt emotionellt arbetet utåtagerande som innebär en väldigt påfrestning för personen i fråga.

Shenton Felicity & Smith, Roger (2020) skriver i sin forskning om hur barn upplever fysisk fasthållning under sin vistelse på institution. Vi har valt denna artikel eftersom den belyser de ungas upplevelse av fysisk fasthållning och de konsekvenser denna handling kan få på de ungas vård. Eftersom personalen på SiS har befogenheter att skydda barnen och sig själva genom fasthållning och andra fysiska tilltag är det relevant att lyfta hur de unga upplever detta. Shenton & Smith (2020) lyfter att användandet av fysisk fasthållning och andra våldsinslag har blivit en del av institutionens rutiner och därför blivit en naturlig del av behandlingen

på institutionerna. Vidare menar författarna att fysisk fasthållning på grund har på grund av detta normaliserats samt byråkratiseras och på så sätt legitimerat det som en form av behandlingen. Författarna lyfter även att barn oftast utvecklar en allmän acceptans där det inte existerar några andra alternativ än den behandling de får och väljer ofta att inte ifrågasätta den fysiska fasthållningen eller användandet av våld. Shenton & Smith (2020) lyfter att det många gånger skapar en känsla av orättvisa och upprördhet över användning av fysiska tilltag hos de unga eftersom de saknar kunskap om sina rättigheter. Den hegemoniska kulturen som existerar i en institutionsmiljö menar författarna bidrar till att de unga får en acceptans till de fysiska metoder som används. Hos personalen har användandet av fysiska tilltag accepterats utifrån att de ser det som en nödvändighet i deras arbete och ett måste för både deras säkerhet och för de unga själva. Det lyfts även att det existerar en brist på vilja hos personalen att utforska alternativ till användandet av fysisk våld på institutionen.

de Valk, m fl (2015) Dessa författare tar sin utgång i en Holländsk kontext och forskningsartikeln har undersökt ifall användandet av våld från personal på särskilda ungdomshem är en effektiv metod för att hantera våldsamma inslag från ungdomarna. Artikeln är relevant för vår uppsats eftersom den lyfter de konsekvenser som användandet av bestraffning kan ge de unga samt ger alternativ till dessa metoder. Den är även relevant utifrån de särskilda befogenheter som personalen innehar på de särskilda ungdomshemmen och i det syfte de används. Syftet med artikeln är även att visa alternativa metoder till straff och våld när våldsamma konflikter uppstår. Artikeln presenterar därför flera olika lovande metoder för att hantera det våld som kan uppstå på de särskilda ungdomshemmen. Resultatet som presenteras i artikeln visar att straff ofta används som en metod av personalen för att återfå kontroll i en situation och är även ett resultat av att personalen många gånger känner sig hjälplösa inför ett problem som de känner är utöver deras egna kontroll. Vidare menar författarna att straff endast fungerar ifall det existerar ett positivt gruppklimat som präglas av förtroende och samarbete. Författarna visar även att användandet av straff inom institutionsvård kan få allvarliga konsekvenser för de unga men trots detta används både bestraffning och våld av personalen i ett försök att återfå kontroll i våldsamma situationer.

Van Gink m fl (2020) skriver om metoden NVR Non-violent Resistance som vanligtvis är en metod för att hantera barn och ungdomar med aggressivt beteende och minska föräldrarnas känsla av hjälplöshet i situationer där barn visar aggressivitet. Författarna lyfter att även om denna metod är skapad för en familjemiljö så lyfter artikeln att det är möjligt att implementera denna metod på särskilda ungdomshem. Forskarna studerade fyra olika institutioner och presenterar antalet avskiljningar och fasthållningar före och efter implementeringen av NVR. Författarna presenterar förslag för att underlätta implementeringen av metoden och lyfter fram att institutionerna och personalen måste vara medvetna om att NVR inte är en snabb lösning utan kräver mycket tid och ekonomiska investeringar. Metoden kräver även att personal är engagerade i användandet av NVR och får stöd från alla nivåer i organisationen. Vidare skriver författarna att deras forskning visar att implementeringen av NVR kan komma att minska antalet avskiljningar och fasthållningar på institutionerna. Vi har valt denna forskningen eftersom den visar på alternativa metoder till avskiljning och fasthållning som används gentemot de unga genom de särskilda befogenheterna. Vi vill belysa att det existerar forskning som lyfter alternativa metoder till de som existerar på SiS idag (Van Gink m fl 2020).

Judith Furnivall (2018) lyfter i sin forskning att det arbete som bedrivs på de särskilda ungdomshemmen är väldigt komplext samt utmanande. Trots detta saknar personalen ofta kunskap och stöttning i sitt dagliga arbete. Författaren problematiserar även det faktum att komplexiteten och svårigheterna i detta arbete förbises och istället är fokuset på organisatoriska ramverk, prestationsbaserad ledning och revision. Vidare lyfter Furnivall vikten av att de unga på de särskilda ungdomshemmen behöver vuxna som kan härbärgera de negativa känslor som de unga kan få utifrån då dessa ofta på förhand är stigmatiserade. Författaren argumenterar för att det existerar andra tillvägagångssätt i behandlingen än de som används och lyfter att ett psykoanalytiskt utgångsläge kan ge en nyanserad förståelse för de unga som är placerade. Slutligen lyfter Furnivall vikten av att personalen arbetar i en miljö som är öppen för reflektion och handledning (Furnivall 2018).

Andersson Vogel, M (2012) skriver i sin forskning om det tvååriga projektet hon gjort när hon följt ungdomar som placerats på institutionsvård i Sverige. Dessa ungdomar har deltagit i ett vårdkedjeprosjekt och syftet har varit att få en detaljerad beskrivning av situationen ungdomarna upplevt vid inskrivning på SiS. Senare följdes detta upp efter ett till två års tid. Syftet har varit att se ifall det har skett förändringar för den unge under placeringstiden på SiS och isåfall utröna hur förändringarna sett ut. Andersson Vogel (2012) kommer fram till att resultat har sett lite olika ut beroende på en mängd faktorer. Så som om det handlade om flickor eller pojkar, vilken etnisk bakgrund de tillhörde samt vilka klassförhållande de unga kom ifrån. Överlag fann Andersson Vogel att det hade skett en viss allmän förbättring men den svåra problematiken hos de unga kvarstod i de flesta av fallen. Ett konstaterande Andersson Vogel (2012) gjorde var att just de unga flickornas psykiska ohälsa förblev oförändrad. Denna artikel har varit relevant för oss eftersom vår frågeställning behandlar just det som Andersson Vogel behandlar i sin forskning, nämligen hur vården av de unga upplevs. I vårt fall har vi ett fokus mer kring hur vården talas om men Andersson Vogel tar i sin forskning upp om vården fått något resultat.

Kim Silow Kallenberg (2016) doktorsavhandling är av intresse för oss dels då Silow Kallenberg själv arbetat som behandlingsassistent men även då han har många intervjuer med behandlingsassistenter. Hans studie baseras på både intervjuer och observationer med de anställda under deras dagliga arbete. Syftet med avhandlingen är att kartlägga och analysera förståelsen och motivationen för tvångsvård. Silow Kallenberg (2016) diskuterar temat frivillighet och vart gränserna går för att faktiskt välja i den mån vi talar om det idag. Hur ett val kan se ut och vart gränserna för valfrihet kan gå. Vidare problematiserar han SiS som institution och de stängda dörrar han upplevt från institutionen när han ville göra sitt forskningsarbete och hur SiS främst tillåter forskning sponsrad utifrån sig själva. Silow Kallenberg (2016) undersöker även utifrån ett poststrukturalistiskt synsätt hur de unga framställs i det dagliga arbetet utifrån de anställda. Utifrån hur de unga framställs så menar författaren att de får olika positioneringar där kön, klass och ålder spelar en avgörande roll i positioneringen av den unge. Kategorisering är alltså något som sker på ett problematiskt sätt inom tvångsvården, enligt denna studie.

2. TEORI

Vi vill under detta avsnitt presentera de teoretiska ramverk vi kommer att utgå från när vi analyserar vårt material. Våra valda teorier är *myter; makt och motmakt* samt Goffmans begrepp *Stigma*. Vi avser att utifrån dessa teorier kunna göra en analys av vårt material och på ett tydligt sätt presentera för läsaren innebörden av vårt material. Vidare vill vi med hjälp av valda teorier kunna presentera varför det är av relevans att undersöka hur SiS verksamheter bedrivs. Med hjälp av nedanstående teorier vill vi kunna skapa en djupare förståelse till vår analys och därmed också till vår empiri.

2.1 MYTER - EN ORGANISATIONSTEORI

Idag arbetar många organisationer på sätt som utifrån kan tyckas ineffektiva eller som till och med går emot den vision eller det arbete som är tänkt att utföras. Christensen m fl (2005) benämner fenomenet myter. Detta fenomen förklaras som att myter är olika normativa utformningar som råkar vara på modet här och nu och efter vilka olika organisationer mer eller mindre måste förhålla sig till. Många av de myter som skapas är många gånger inte de bästa former att organisera arbetet på eller ens vidare effektiva. Ändå tillåts dessa att fortgå då de under perioder tas för givet och av organisationerna har institutionaliserats. ”Att myten är rationaliserad innebär att det med hjälp av vetenskapsliknande argumentation skapats bevis för att den är ett effektivt medel för att uppnå särskilda organisatoriska mål. Organisationer upplever emellertid ofta att de instrumentella effekterna av att anamma dem inte blev som förväntat” (Christensen m fl 2005:77). Organisationer kan inte överleva genom att endast profilera sig som effektiva utan de måste också få legitimitet från omgivningarna. Ett sätt att bli accepterad av omgivningen är att organisationen lever upp till västerländska modernitetsnormer som innebär att organisationen arbetar för ständiga framsteg, förnyelse och rationalitet. Dessa olika normer kan se olika och kan ge sitt uttryck i olika generella idéer och recept för hur moderna organisationer ser ut, hur organisationen är strukturerad, vilka rutiner och tillvägagångssätt som anammas inom organisationen. Dessa olika generella idéer och den tidsenlighet som existerar leder ofta till att myter enligt denna teori betecknas som olika moden som alla organisationer måste följa under en viss period för att inte förlora sin legitimitet. Dessa moden förändras under tiden och då brukar organisationer ofta ändra sitt mode till ett annat (Christensen m fl 2005). Exempel på detta hos SiS är att det just nu är mode att lyfta genus och jämlikhet som något som organisationen ska arbeta aktivt med och därför skapar organisationen olika arbetssätt och policys för att kunna följa det tidsenliga modet och på så sätt fortsätta erhålla legitimitet från sin omgivning (SiS policy 2021).

2.2 MAKT OCH MOTMAKT

Filosofen Michel Foucault har myntat begreppet diskurser för att kunna kartlägga maktens funktioner. Enligt honom har vi byggt samhället kring en mängd olika diskurser, där en diskurs är en social konstruktion vilken innehåller en rad föreställningar om hur något är. Det vill säga, det är inte så att något *är* på ett visst sätt, utan diskursen handlar om *föreställningar* kring vad som går att säga eller inte samt *föreställningar* kring vad som är sant eller falskt. Enligt Foucault görs makten med strukturer, i hans mening diskurser, utifrån vilka individer blir olika positionerade. Det är själva konstruktionen i diskursen som positionerar oss olika

utifrån hur diskursen, och makten, definieras. Enligt Foucault är vi alla med och upprätthåller dessa diskurser, eller strukturer. Han menar att kunskapsproduktion är en del i skapandet av diskursen, vilken i sin tur leder till att individen blir allt mer ofri. Enligt Foucault är vetenskapen en bidragande faktor till att vi blir allt mer ofria (Foucault 2017). Ny kunskaps- och vetenskapsproduktion gör, enligt hans tes, att vi kan inordna människor i hierarkier vilket i sin tur leder till ett förtryck.

Detta förtryck hade inte kunnat ske på samma vis om det inte funnits en viss kunskap och vetenskap som legitimerar sig som den universella sanningen. Vetenskapen innehar med andra ord ett maktanspråk där det bara är den vetenskapliga kunskapen som ses som sann kunskap. Enligt Foucault leder detta i sin tur till att makten blir allt mer totalitär och individen därmed allt mer ofri. Diskurser fungerar enligt Foucault binärt, den kräver en motsats som står i kontrast till den konstruktion som diskursen har skapat. Men eftersom en diskurs kan definiera en sanning, genom vilken då den bestämda diskursen blir hegemonisk och därmed också för givet tagen och inte ifrågasatt - så utgör denna också ett maktanspråk på det som anses vara det sanna. Dock utifrån den eller de som definierar diskursen och har ett tolkningsföreträde. Foucault tar som exempel definitionen av den "Vansinnige" som står i kontrast till den Friske och där den "Vansinnige" även definieras av den Friske. Där den senare sätter sig själv i en dager av det som anses vara eftersträvansvärt. Den friske konstruerar därmed den Vansinnige med attribut som står i kontrast till den Friske och den Friske blir normen och allt det som den Vansinnige inte är. Den Friske har alltså tolkningsföreträdet i att definiera dessa "sanningar" och skapar samtidigt en maktobalans. Men detta normskapande utesluter alternativ och ser motsatsen inte bara som en avvikelse, utan också som ett hot som ytterst ska utplånas. Det sanna är med denna kunskapsproduktion det enda sanna och det falska är ett hot mot det sanna och ska utrotas. De sjuka är ett hot mot det friska och ska utplånas. Vetenskap är på så vis bara en form av kunskap som genererar en viss form av vetenskap (Foucault 2017, 2001).

Med andra ord är detta ett maktanspråk. Blir du definierad som Vansinnig blir du offer för den kunskap som den psykiatriska kunskapen innehar. Enligt Foucault leder detta synsätt till förtryck då det alltid finns en norm och en avvikelse där normen alltid står över avvikelserna. Blir kunskapen, eller diskursen, däremot tillräckligt mycket ifrågasatt förlorar den sin status som hegemonisk eftersom dess sanningshalt ifrågasätts och den därmed ruckas på sitt maktanspråk. Enligt Foucault samt det socialkonstruktivistiska synsättet ska vi inte studera språkets relation till verkligheten och vad som är sant eller inte utan istället påståendets position i diskursen (Foucault 2017, 2001).

Foucault har även studerat den så kallade pastorala makten som tar sin utgång i kristendomen. Detta maktbegrepp grundas i tanken att Gud är den gode herden som tar hand om sin flock och vårdar denne. Pastoralmakten bygger på en analys av individen i vilken man går på djupet med individens svårigheter och problem. Foucault menar att denna form av makt lever kvar även i dagens samhälle. Formen har däremot förändrats över tiden. Istället för att, som förr, handla om den eviga himmelska gemenskapen, handlar den pastorala makten idag om vård, välbefinnande och trygghet (Nilsson 2008). Personer som är starkt knutna till välfärdsstaten är dagens främsta företrädare för den pastorala makten. I denna grupp ingår bland andra socialarbetare, psykologer och terapeuter. Den pastorala makten yttrar sig genom omhändertagande och hjälpande metoder genom vilka dessa blir till en form av disciplinerande

verktyg. Vilket i sin tur innebär att den professionella här är innehavare av tolkningsföreträdet, och därmed makten, och tror sig veta vad som är bäst för individen (Nilsson 2008). Steget till Statens institutionsstyrelse och den form utifrån vilken man bedriver dessa verksamheter känns alltså högst aktuellt att diskutera utifrån denna teori.

Poängen är att det som sker i det binära motsats systemet är att normen alltid står överordnad det avvikande vilket i sin tur kommer till uttryck i de diskurser som skapar maktsystem och hierarkier. Eftersom den som definierar normen och därmed det som ses som en sanning, har tolkningsföreträde innebär detta en ojämlikhet i maktanspråket och därmed är sökandet efter sanningen (eller "vetenskapen") en väg till förtryck. (Foucault 2001, 2017).

Foucault förklarar fenomenet bland annat genom fängelsets övervakningssystem. Enligt hans tes agerar vi alla som om vi stod under ständig övervakning. Makten intar här en position som i samhället flödar genom oss alla. Det är själva konstruktionen, via diskursen, som skapar detta fenomen och som gör att vi alla är konsekvenser av makten. Individen är därmed själv medspelare i att skapa sitt eget fängelse, genom att vi alla är del i att utöva den disciplinära makten mot oss själva. Genom de samhälleliga diskurser som skapat ett normativt önskvärt "friskt" kontra det "vansinniga" vill vi vara det eftersträvansvärda "friska" då vi på denna sidan av detta binära socialkonstruktivistiska undviker förtryck och därmed kommer individen vilja anpassa sig efter det som diskursen menar är det önskvärda. Med andra ord menar Foucault att makten har internaliserats i individen. Makten är därmed inget som kommer utifrån individen och därmed inte heller disciplineringen. Disciplineringen och dess övervakning är med andra ord något som individen gör mot sig själv. Straffet är en konstant normaliseringsprocess. Vi straffar oss själva genom att ständigt övervaka oss själva. Syftet med straffet är att följa eller återgå till det som är normen, där själva normaliseringsprocessen är bestraffningen (Foucault 2001, 2017).

Sammanfattningsvis innebär detta att social positionering producerar ojämlikheter där ojämlikheterna är en konsekvens av social positionering och där makten flödar genom vissa sociala positioner över andra. Makten finns överallt och är därmed inte totalitär. Makten är diskursiv och via diskurserna innehar den maktanspråk genom att normen gör anspråk på avvikelser och på så vis skapas hierarkier. Men eftersom makten flödar överallt så finns den också överallt och därmed är ingen maktlös enligt Foucault. Eftersom makten då också finns överallt finns också möjligheten till motmakt (= motdiskurs) överallt (Foucault 2017).

2.3 STIGMA

Ett sätt att utöva makt, utifrån hur den med tolkningsföreträde väljer att positionera andra individer via en diskurs, är genom att stigmatisera en individ eller grupp av människor. Sociologen och antropologen Erving Goffman skriver om hur stigmatisering är en form av att sätta en undantagsstämpel på det som anses vara normen och hur den stigmatiserade hamnar i en situation där denne ställs i en konflikt- eller kampsituation i förhållande till det som anses normativt och på så vis hamnar i en annan dager som enligt Goffman även är en politisk akt (Goffman 2007). Ungdomarna som sitter på SiS har många av de attribut som enligt Goffman tillskrivs den stigmatiserade. Det vill säga de har ofta begått kriminella handlingar eller är individer med psykosociala problem. Stigma är ett djupt *misskrediterat* attribut hos en indi-

vid, där stigmat tenderar att definiera hela individen. Individen kan bara framstå som sitt stigma och det som stigmat representerar eller symboliserar. Stigmat reducerar individen till att vara bara just det här. Då kommer hela individen att framstå som bara det dåliga som stigmat representerar. Alla nyanser försvinner i ett stigma.

Det finns enligt Goffman olika former av stigma(n). Dessa kan vara fysiska i den mening att en person har en fysisk funktionsnedsättning där individen tillskrivs sin funktionsnedsättning, exempelvis ses då individen ej som en människa i en rullstol utan hen är den *Rullstolsbunden*. I denna mening är individen inget annat och omgivningen förhåller sig enbart till detta faktum. En annan form av stigma är det som Goffman kallar karaktärsstigma. Exempel på detta kan vara Missbrukaren, den Arbetslöse eller den Kriminelle. Där individen främst kopplas till det verb som subjektet har ett förhållningssätt till. Ett tredje stigma är det så kallade gruppstigmat som kopplas till grupptillhörigheter i form av religion, etnicitet, kön eller ålder. Detta stigma skiljer sig från det ovannämnda i den form att vi använder ögonen för att urskilja den stigmatiserade till skillnad från karaktärsstigmat som grundas på olika beteenden. Vem eller vilka som är stigmatiserade eller inte är olika beroende på tid och plats. Som exempel kan vi ta att det idag är stigmatiserat att gå på bidrag medan det inte är detsamma om du använder dig av avdrag i form av rut och rot, trots att båda dessa former är inkomster som tas av välfärdens gemensamma skattepengar. Den stigmatiserade ska känna skam för sitt stigma, där skammen blir ett ifrågasättande av vad individen är. En stigmatiserad person erhåller därmed inte ett fullt socialt erkännande i samhället (Goffman 2007).

3. METOD

Under detta avsnittet kommer vi beskriva våra metodologiska utgångspunkter som grundas i ett socialkonstruktivistiskt synsätt. Vi kommer diskutera vår metod som är inspirerad utifrån diskursanalysen. Vidare kommer vi att presentera vår empiri och beskriva vilka verktyg vi använt oss av när vi har läst vårt material. Efter detta metodkapitel går vi sedan vidare med att presentera vårt resultat- och analysavsnitt.

3.1 METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN

Under vår process har vi testat olika metoder och teorier mot vårt material. Vi hade först tänkt använda oss av Goffmans teori om den totala institutionen men fann att den kändes lite stum i förhållande till vårt material. Vi fann det heller inte nödvändigt att använda denna teorin eftersom vi tyckte att andra teorier var mer applicerbara till vår frågeställning. Däribland det organisationsteoretiska mytperspektivet samt en teori utifrån Foucault. Foucault har utvecklat ett eget perspektiv om makt där begreppen makt och motmakt är centrala. Vidare ansåg vi att Foucaults sätt att se på makt och motmakt kunde kombineras på ett bra sätt med en annan av Goffmans teorier, nämligen stigma. Detta i kombination med en diskursanalytisk ansats såg vi som en fin möjlighet till att presentera vårt material. Just eftersom vi i ett tidigt stadium kunde urskilja olika diskurser i vår empiri och att våra valda teorier samt metoden kunde förklaras fint via begreppet diskurser som är genomgående i dem alla. När vi påbörjade vårt arbete hade vi tänkt att utgå från diskursteorin men efterhand tyckte vi inte längre att den passade helt så som vi tänkt och började därför titta på andra teorier, bland annat diskurspsykologin. Den senare var för oss också något väl svårbegriplig men genom att ta inspiration utifrån både diskurspsykologin samt diskursteorin och kombinera dessa metoder med våra teorier ansåg vi oss ha funnit en spännande väg att knyta an vårt material till. *Abduktion* är ett tillvägagångssätt inom den kvalitativa forskningen där forskaren utgår från sin empiri och prövar sitt empiriska material mot olika teorier (Alvesson & Skoldberg 2017). Genom en abduktiv ansats har vi prövat flera olika relevanta teorier mot vår empiri och på så sätt kunna hitta de teorier och metoder som vi anser kan hjälpa oss att analysera vårt material och svara på vår frågeställning.

3.2 DISKURSANALYTISKT UTGÅNGSLÄGE

Som metod har vi valt att applicera en socialkonstruktivistisk grund när vi analyserar vårt material. Socialkonstruktivism är ett samhällsvetenskapligt perspektiv inom vilket man ser på samhället som socialt konstruerat av människor i samspel med varandra (Winther Jørgensen & Phillips 2007). Ett av socialkonstruktivismens angreppssätt är diskursanalysen. Vi har funnit mycket inspiration i diskursanalysen och har tagit vår utgångspunkt i denna men valt att forma den så att den är användbar i vårt syfte. Diskursanalysen menar att språket är en del av hur vi formar och uppfattar verkligheten. Diskursanalysen utgår från filosofen Michael Foucaults begrepp diskurs, vilket kan sägas vara ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (Winther Jørgensen & Phillips 2007). Utgångspunkten i de olika diskursanalyserna är att se på hur språket konstrueras. Det vill säga man ser inte till hur en verklighet *är* utan hur det framställs att verkligheten *säger sig vara*. Utifrån ett diskursanalytiskt perspektiv är alla dis-

kurser lika mycket värda. Nedan kommer vi lite kort presentera tre olika former av diskursanalys (ibid.).

Laclau och Mouffe som är grundare till diskursteroin menar att kampen mellan diskurser är central. Själva diskursens strävan är att fixera olika betydelser vid tecken men kan aldrig helt lyckas med detta då diskursen ständigt utmanas av det diskursiva fält som hotar att ta sig in i den befintliga diskursen och förändra denna. Det diskursiva fältet är allt det som själva diskursen inte är, alltså alla alternativa betydelser eller kontradiskurser. Somliga diskurser kan dock länge stå som självklara och nästintill vara oemotsagda. När detta sker antar diskurserna en position som inom diskursteorin benämns för "objektivitet". Motsättningar mellan olika diskurser vittnar om hur instabila diskurserna är och att betydelser aldrig fullt ut kan fixeras (ibid.).

Kritisk diskursanalys som är en annan del av diskursanalysen utgår främst från lingvisten Norman Faircloughs teorier som menar att diskursen är med och skapar den sociala världen. Han undersöker därmed hur förändringar skapas utifrån diskursen. Men enbart bakåt i tiden och hur en text eller ett språk bygger på diskurser från tidigare texter och språk. Genom att föra samman dessa olika språkbruk från tidigare diskurser menar Fairclough att det konkreta språkbruket kan förändras och därmed också riktningen för diskursen och därmed den sociala världen *"Genom fokusering på intertextualitet kan man således betrakta både reproduktionen av diskurser och, där inga nya element införs, förändringen av diskurser genom nya sammansättningar"* (Winther Jörgensen & Phillips 2007:13) .

Diskurspsykologin skiljer sig från de två ovanstående teorier på så sätt att den främst vill se hur människor strategiskt använder de redan befintliga diskurserna för att framställa sig själva. Man ser alltså inte till samma stora samhällseliga diskurser som i de två ovanstående teorierna utan istället hur diskurserna kan fungera i social interaktion för att framställa en organisation eller person i fördelaktigt ljus och vilka konsekvenser detta kan medföra i den sociala världen. En viktig punkt inom denna teori är att människans aktiva språkbruk betonas till skillnad från exempelvis diskursteorin, i den anses subjektet vara styrd av diskursen. Diskurspsykologins grund bygger på tanken om att jaget är ett socialt aktivt subjekt vars identitet omformas samt blir ett föremål för skilda förhandlingar i olika sociala praktiker. Med detta sagt anser diskurspsykologin inte att identiteter är fasta hos oss människor. Däremot menar de att man tillfälligt kan hamna i en tillslutning utifrån vilken subjektet skapar sig en tillfällig identitet. Denna kan dock upplösas igen (Winther Jörgensen & Phillips 2007).

Vi har som metod valt att använda oss av att analysera vårt material utifrån att ta inspiration från de olika diskursanalyser. Detta då vi kunnat urskilja att det är två olika diskurser som presenteras i vår empiri och står i kontrast till varandra anser vi att denna metoden fungerar som ett bra verktyg genom vilket vi kan analysera vår empiri. Genom att ha tagit inspiration utifrån diskursanalysens olika delar vill vi analysera diskursen kring hur SiS beskriver att de bedriver sin verksamhet och hur de presenterar sig utåt kontra vad de olika utlåtanden från barn och unga och de granskningar som på senaste tiden är tätt förekommande säger i sina utlåtanden. Vi har förankrat dessa olika diskurser i en rad forskningsmaterial på temat och genom att ha gjort en analys av vårt material avser vi att besvara vår frågeställning. Vi har tyckt oss kunna se att vårt val av metod gått fint att knyta an till de teorier vi har kodat fram.

3.3 VAL AV METOD

Vi har valt att avstå från att göra intervjuer dels på grund av det rådande Covid-19 läget och dels för att vi tar hänsyn till Malmö Universitets rekommendationer om att avstå från att göra personliga intervjuer. En annan anledning är att det är känsligt att göra intervjuer med barn i vår position som socionomstudenter (Vetenskapsrådet 2017). Dessutom hade vi enligt vår handledare med största sannolikhet fått avslag av etiska skäl till den möjligheten. Vi ser dock inte detta som ett större problem eftersom det finns en stor mängd material med intervjuer från barn och ungdomar som har varit eller är placerade på SiS särskilda ungdomshem insamlat av flera olika instanser. Intervjuerna vi har samlat in har bland annat kommit från organisationen Ung och Inlåst men vi har även hittat intervjuer från olika reportage som media gjort på senaste år. Varav många är från i år. När vi tittat på SiS egna information och yttranden så har detta material framförallt kommit från SiS egna hemsida. Denna sida är väldigt transparent och på sidan får vi ta del av deras policys, etiska riktlinjer samt årsredovisningar.

Utifrån vårt material har vi valt att göra en kvalitativ studie då det är *förståelsen* som är det centrala inom det samhällsvetenskapliga fältet (Aspers 2011) faller det sig naturligt. Aspers (2011) menar att vi som forskare inom samhällsvetenskapen bör försöka förstå våra informanter genom den empiri som vi samlar in från dessa. Även om vi personligen inte samlat in vår empiri från förstahandskällor så är det likvärdigt relevant för vårt arbete. En svaghet i den kvalitativa metoden kan vara att vi som tolkar materialet löper en risk att göra en annorlunda tolkning av det än vad informanten menade med sin utsaga. Utöver detta så ger denna metod inte alltid en helhetsbild av en situation eller upplevelse vilket vi har haft i åtanke när vi bearbetat vårt material. Däremot har vi sett många utsagor från olika källor som tillsammans skapar en helhetsbild och minimerar risken för att trampa på denna mina (Eriksson-Zetterqvist & Ahrne 2015).

3.3.1 KODNING

Vi har gjort en kodning utifrån vårt material. Genom att kombinera vår insamlade empiri med de teorier vi valt att sammanfoga materialet med hoppas vi på att kunna få en djupare förståelse för hur informanterna ser på sin värld utifrån den diskurs dessa "befinner" sig i. I detta fall har vi två olika block av informanter eftersom vi urskiljt två olika sätt att beskriva hur arbetet på SiS bedrivs. Där den ena diskursen utgår från ungdomarnas utlåtande och uppfattning om hur arbetet bedrivs på Statens institutionsstyrelse och där den andra diskursen utgår från hur SiS själva beskriver att de utför sitt arbete på boendena. Oavsett så kvarstår syftet med en kvalitativ studie, nämligen att det i grunden handlar om att vi som skriver detta vill lyckas med att sammanlänka empirin med teorin och därigenom förstå hur informanterna ser på världen utifrån det sammanhang de befinner sig i. Detta har vi gjort genom att analysera texten av informanternas egna upplevelser, teorier och föreställningar - vilken är vår studies empiri (Aspers 2011). Genom att väva samman denna empiri med vår teori kommer vi presentera vår analys samtidigt som vi bibehåller informanternas meningsstruktur.

3.4 ARTIKELSÖKNING

Vi har valt att fokusera främst på svensk forskning i ämnet men för att bredda vår sökning har vi även valt att ta med utländsk forskning inom ämnet. SiS existerar inte i andra länder men

institutionsvård i sig är inte ett fenomen som enbart finns i Sverige utan existerar runt om i världen. Vi har framförallt valt forskning från andra EU länder och Storbritannien som berör vår frågeställning. Vi har även hittat tidigare forskning genom att använda oss av kedjesökning i referenserna som existerat i den litteratur, forskning, och artiklar som vi har hittat och på så sätt hittat relevant forskning som berör vår frågeställning. Vi har vidare valt att avgränsa till forskning som inte är mer än tio år gammal för att det ska vara så relevant forskning så möjligt. Vi har gjort ett undantag och det är doktorsavhandlingen av Teci Hill från 2005 eftersom den belyser flera aspekter av tvångsvården och den innehåller även ett flertal intervjuer med både personal och unga som vi även har använt som empiri.

Dessa sökord har använts på svenska för att hitta tidigare forskning: Ungdomsvård, särskilda ungdomshem, statens institutionsstyrelse, särskilda befogenheter, institutionsvård och ungdomshem. På engelska har vi valt dessa sökord: institutional care, youth in residential care, youth in secure residential care, state correctional facilities, violence in residential care och secure residential care. Vi använde och valde dessa sökord eftersom det är ord som är relevanta för vårt arbete och för att kunna besvara vår frågeställning. Flera av sökorden har kommit i efterhand och har ändrats utifrån vad som varit relevant för våra olika tematiseringar. Sökmotorer som vi har använt har varit Sociological Abstract, Swepub, Divaportal, Taylor & Francis online och Proquest.

3.5 VÅRT EMPIRISKA MATERIAL

Vår empiri grundas på utsagor från unga som tidigare vistats på de särskilda ungdomshemmen. Dessa utsagor har vi samlat in från Tv- samt radioreportage, tidigare forskning, tidsningsreportage och rapporter. Vidare bygger vår empiri även på de dokument och den information i form av lagar och ramverk, policys och presentationer som Svenska myndigheter, staten och SiS utgått med kring hur institutionerna ska regleras, struktureras och vilka riktlinjer som bör samt ska följas.

I de utlåtanden från de unga där dessa uttalar sig i olika mediala forum ingår bland annat en artikel från Aftonbladet, där fem unga flickor uttalar sig, delvis via filmklipp, kring sina erfarenheter av ha varit placerade på SiS. Vidare har vi med tre olika granskningar som gjordes av SVT. Där den ena publicerades i december 2017 och består utifrån flertalet artiklar (SVT 2017:a-f). Dessa artiklar har som fokus att granska de anställda på SiS, samt den brist av kompetens som där sägs är vanligt förekommande på SiS. Det andra reportaget vi har med från SVT publicerades så sent som i januari i år och är en produktion av uppdrag granskning (2021). Där de granskar SiS Björkbackens brister. Utöver detta har vi valt att ta med en artikel från SVT (2021:a) som träffat Téa som under flera år av sitt unga liv suttit på olika SiS-hem runtom i landet. Vi har även med en mindre artikel från SVT (2021:b) som kan ses som en del av reportaget om Téa, där de ytterst ansvariga för SiS organisering, så som bland andra socialministern svarar på kritiken från reportaget med flickan Téa. Vidare har vi med en granskning som gjordes av Sveriges radio (2016). Där ekot problematiserar SiS nyttjande av särskilda befogenheter. Vi har utöver detta material med utsagor från organisationen Ung och inlåst som publicerat en rapport (2020) om förekomsten av sexuella övergrepp på SiS samt en informations bok (2019) som organisationen Ung och inlåst skrivit ihop åt de unga som placerats på SiS. Detta för att ge de unga medvetenhet om sina rättigheter liksom vilka skyldig-

heter de har på boendena. Informationsboken innehåller även citat från ungdomar som bor eller har bott på SiS. Vi har även med delar från en annan bok som är skriven av flertalet författare som tidigare har publicerat böcker om lågaffektivt bemötande (Hejlskov Elvén m fl 2017). Boken behandlar arbetssättet med lågaffektivt bemötande på HVB-hem samt särskilda ungdomshem. Utöver detta har vi även använt citat utifrån någon av vår tidigare forskning. Det gäller Teci Hills (2005) avhandling vilken därmed fyller en funktion både som empiri samt tidigare forskning.

Vidare har vi med olika dokument, policys och verksamhetsplaner från SiS hemsida av och från SiS. Men även en rapport publicerad av SiS där det gjordes en undersökning om hur ungdomarna som vistats på SiS ställde sig till den behandling de fått (Gudmundsdóttir & Nordqvist 2011). Vi har med olika lagar som reglerar bestämmelserna om omhändertagandet samt vården av de unga. Så som LVU, SoL och barnkonventionen. Vi har även med proposition (Prop.2017/18:169) och ett utlåtande från FN:s barnkomite som diskuterar problematiken med särskilda befogenheter inom SiS. Vidare har vi valt att ta med arbetsplatsannonser som SiS publicerat på arbetsförmedlingens hemsida under våren 2021. Totalt har vi alltså med flertalet olika källor med utsagor, främst från ungdomar men även från personal eller ansvariga för SiS eller Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Vi har sammanfattat alla empiriska källor i en bilaga (se bilaga 1). Vi valde att titta på så många utsagor så möjligt för att kunna få en så bred bild som möjligt av situationen samtidigt som det även gav en tyngd till vår empiri.

3.5.1 REDUCERING

Vi gjorde en första sökning på vår empiri den 31 mars 2021. Då hittade vi följande material såsom SiS hemsida, rapporten samt informations boken från organisationen ung och inlåst, propositioner och lagstiftning samt artikeln i Aftonbladet. Vi fann även SVTs granskning från 2017 med de sex olika artiklar som ingår därunder, samt Sveriges radios granskning från 2016. Några dagar senare hittade den forskning som Teci Hill står för. SVTs reportage om Tea samt uppdrag granskning hittade vi 22 april respektive 5 maj. De tretton platsannonserna på arbetsförmedlingens hemsida fann vi den 19 april. Allt detta material har vi valt att inkludera under vår empiri.

När vi har sökt vårt empiriska material har vi bland annat hittat artiklar i sydsvenskan som belyser rymningar på Råbys SiS-hem men även artiklar om hur de ungdomar som bor på SiS blir allt mer utåtagerande. Vi har valt att exkludera detta material dels då dessa artiklar i media inte varit lika djupgående reportage som dem vi valt att inkludera. Detta då vi anser att det material vi har reducerat ner till också har en annan tyngd eftersom dessa främst är mer djupgående reportage där ett mer gediget förarbetet har gjorts. Likaså har vi hittat en artikel i Dagens Nyheter som talar om för oss att politikerna vill att SiS ska fungera mer i enlighet som kriminalvården. Även detta material har vi valt att exkludera eftersom det saknar relevans i vårt ämne, utifrån den mån att vi inte valt att lägga vårt fokus utifrån denna blick. Därför valde vi i slutändan att även reducera detta material.

3.5.2 BEARBETNING AV MATERIAL

När vi har läst vårt material har vi gjort en kodning av detta. Vi har hittat ord och sammanhang i vårt material som har varit ständigt återkommande teman och det var även en anledning till varför vi valde att koda vårt material. Detta var en naturlig del av vår process eftersom vi snabbt kunde urskilja och se ord och teman som ständigt återkom i vår empiri. Utifrån dessa teman i materialet har vi valt att applicera de teoretiska begrepp som vi presenterat ovan för att få fram de underliggande mönster vi tyckt oss kunna urskilja. De etiketter vi har hittat kommer presenteras under vårt resultat- och analysavsnitt men det har bland annat varit sådana som *trauma, våld, att inte känna sig hörd, myndighetsutövning, KASAM, den totala institutionen* med många flera. I ett andra skede har vi valt att reducera ovanstående etiketter till olika rubriker i vår resultat- och analysdel. De olika rubrikerna har vi benämnt *motstridiga uppgifter, arbetsplatsens doxa, att inte bli hörd, behandling eller förvaring samt särskilda befogenheter*. Vi har alltså tematiserat vårt material utifrån ett sätt som man gör inom kodning eftersom vi sett de ovanstående temana som återkommande mönster i vår empiri (Rennstam & Wästerfors 2015). Slutligen har vi summerat det material vi kodat fram och tagit bort vissa teman såsom KASAM, myndighetsutövning, den totala institutionen men även trauma och våld. De två sistnämnda ingår dock under våra avsnitt då dessa trots allt är av relevans men vi ville inte ge det en egen titel eftersom det förekom genomgående på ett sådant sätt att vi ständigt på nytt kunde bygga in det i texten. De teman som vi i slutändan valt att summera har vi stärkt genom citat under vardera avsnitt och slutligen knutit an till våra teorier.

3.5.3 MATERIALDISKUSSION

Det kan diskuteras att det ligger en stor fördel i att inte ha gjort intervjuerna själva utan använt oss av andrahands material, i synnerhet gällandes tidsaspekten eftersom vi istället kunnat lägga mer tid på vår analys och skrivandet. Vi är dock medvetna om att vi gått miste om förstahandskällor och möjligheten att specificera egna frågor till de unga. Vidare kan det diskuteras ifall detta påverkar det resultat vi har fått fram men vi valde att göra bedömning att de utsagor och vittnesmål vi har funnit har varit starka och trovärdiga. Vårt material är inte äldre än tio år gammalt och den största andelen sträcker sig inte längre bak än fyra år i tiden. Intervjuerna vi har använt oss av har varit del av större och mer omfattande reportage om de ungas situation på de olika SiS institutionerna. Många av dessa reportage innehåller även videoinspelningar från intervjuerna med de unga och visar därför direkta utlåtanden. Alla de reportage vi har valt att använda som empiri har vi bedömt vara väl granskade och med ett gediget förarbete. Samtidigt är vi medvetna om att medier skriver på ett sätt som är tänkt att väcka debatt och öka försäljningssiffror. Därför väljer media ofta att ställa frågor som de vet skapar uppmärksamhet och rubriker. Men trots detta ser vi källorna som trovärdiga. Även organisationen ung och inlåst har kommit nära inpå ungdomarna och har skrivit en rapport samt bok i temat. Eftersom både fristående organisationer, den tidigare forskningen samt många olika mediekanalers utlåtanden från de unga ser snarlika ut ökar det trovärdigheten av vårt empiriska material. När det kommer till de utlåtanden gällande empirin som är insamlad från Statens institutionsstyrelse så är detta deras egna transparenta hemsida där allt material som läggs ut är en förstahandskälla direkt från SiS till allmänheten. Även här gäller, liksom ovan, att vi går miste om möjligheten att ställa motfrågor kring deras egna utlåtande och SiS har heller inte fått möjlighet att uttala sig kring vår tolkning av deras material. En sak vi skulle vilja belysa här som eventuellt gör deras material mindre tillförlitligt, är att SiS samtliga

forskning som är publicerade på deras hemsida, är forskning betalda och utförda av SiS själva (SiS hemsida 2021, Silow Kallenberg 2016). Utifrån en diskursanalytisk ansats så är alla diskurser lika mycket värda (Winther Jørgensen & Phillips 2007). Vilket då också innebär att vi kan presentera flera olika källor, då deras utlåtanden ses som likvärdiga i enlighet med diskursanalysen.

3.5.4 ETISK DISKUSSION

Eftersom vi har valt att inte göra egna intervjuer med barn behöver vi inte göra någon etisk prövning i enlighet med forskningsetiska rådet. Vi behöver på grund av detta inte heller ta ställning till andra etiska riktlinjer såsom anonymisering, tystnadsplikt och sekretess (Vetenskapsrådet 2017). De informanter vi har använt oss av har redan godkänt sitt samtycke till publicering i och med att deras utlåtande redan är publicerade för allmänheten.

Vidare är vi universitetsstudenter och har på ett vis en annan utgångsposition än de unga vars utsagor vi fritt valt att analysera. Utifrån sociologen Pierre Bourdieus kapitalteori har vi alltså ett annat maktanspråk än de unga i form av kapital vilket i sig blir en maktobalans gentemot dessa. När vi gör detta har vi inte kunnat bolla tillbaka våra antaganden till de personer vars utlåtanden vi har valt att analysera och ta del av. Vi väljer därför att lyfta och problematisera detta faktum här.

3.5.5 FÖRFÖRSTÅELSE

Natalia har under sommaren 2020 jobbat på ett särskilt ungdomshem och har därför en viss insyn i de arbete som bedrivs på institutionerna. Hennes upplevelse av arbetet och de unga var en anledning till varför vi valde att göra detta arbete och utifrån denna aspekt kan det även diskuteras och problematiseras om detta är något som påverkar vårt resultat. Natalia uppfattade att det fanns flera svårigheter i arbetet med de unga och upplevde flera situationer som enligt henne själv var problematiska bland annat hur de särskilda befogenheterna användes gentemot de unga. Natalias erfarenhet på de särskilda ungdomshemmen gjorde att hon visste att det fanns en viss problematik på förhand men var inte medveten om det existerade någon tidigare forskning i ämnet eller ifall det existerade någon form av problematisering av det behandlande arbetet som bedrivs på de särskilda ungdomshemmen. Julia arbetar, vi sidan av studierna, som ungdomsbehandlare samt familjebehandlare. Dels har Julia kommit i kontakt med många barn och ungdomar som kommer från svåra familjesituationer eller bor i fosterfamilj. Även om Julia inte personligen har varit i närkontakt med ett SiS-hem och har någon direkt koppling dit, så har hon erfarenheter av unga som tampas med en rad utmaningar i livet. Det går inte att undgå det faktum att våra erfarenheter på något vis har präglat vårt arbete. Vi har dock varit medvetna om detta och försökt att minimera riskerna för ett subjektivt inflytande i vårt arbete.

3.5.6 AVGRÄNSNING

Vi har i detta arbetet valt att fokusera enbart på de barn som har erfarenheter av vistelser på SiS särskilda ungdomshem. Dels eftersom dessa är tvångsvård i den mest begränsade form för den unge, till skillnad från både HVB-hem eller hos en fosterfamilj. Ett problem som uppmärksammas allt mer är att en stor del av de barn och unga med psykiska problem och

svårigheter ofta är placerade tillsammans med unga som redan har ett tungt brottsregister. Vi kommer inte diskutera denna problematik allt för ingående men vill att läsaren tar med sig detta faktum när hen läser vårt material. Överlag finns det långt mer teman att använda oss av än de få vi valt att ta med. Vittnesmålen som vi läst innefattar dels återkommande utlåtanden om självmordsförsök, felplaceringar och enormt många fler citat som vi skulle kunnat haft med i vårt resultat och analysavsnitt, men vi har tyvärr inte haft möjlighet att gå in på mer än de som vi i slutändan valt att presentera. Detta främst på grund av tidspress och arbetets tänkta omfattning.

Vi vill också lyfta att det finns utlåtanden från ungdomar som har positiva upplevelser med sig från SiS och många av dem känner att de har fått den vård och behandling som de är i behov av. Däremot är antalet utlåtanden om de unga som är med om övervåld, kränkningar, sexuella övergrepp och trakasserier så pass många att det inte enbart går att avfärda och vi har därför valt att lyfta fram de utlåtanden som vittnar om detta. Vi vill dock att läsaren ska ha med sig att inte alla ungdomar som befinner eller befunnit sig på SiS behöver ha med sig en traumatisk upplevelse därifrån utan har fått den behandling och vård de var i behov av.

3.5.7 ARBETSFÖRDELNING

Vårt arbete grundas på gemensamma diskussioner sedan starten. Utifrån vad vi ville skriva om fram till val av metod och teori hela vägen till vår analys och slutdiskussion. Vi är båda av den meningen att arbetet har flutit på och där vi tagit lika delar ansvar i detta. Vi har ständigt haft en dialog med varandra och fått till åtminstone två fysiska träffar i veckan och resterande träffar har fungerat digitalt. Natalia har haft ett något större fokus på att söka fram vår tidigare forskning och formulerat bakgrunden medan Julia har skrivit något mer på teori och diskussion. Men i grunden har vi båda varit aktivt medverkande i samtliga moment och fört en konstant dialog i alla delar av arbetet. Vi har genom gemensamma diskussioner kodat vårt material men vi har även delat upp empirin som ska koda, mellan oss. Detta för att spara tid. Vi har båda rättat och justerat arbetet efterhand och ändrat fritt i texter som producerats av antingen den ene eller den andra av oss. Vi känner på så vis att det funnits en tillit till varandra och skrivandet har fungerat friktionsfritt oss emellan. Även om en av oss kan ha utformat en större del under vissa avsnitt i metoden och den andra tagit ansvar för andra delar under metoden, har vi valt att göra detta för att effektivisera vår tid. Men vi känner oss till lika delar delaktiga i samtliga av arbetets delar och vill även att läsaren ska se slutresultatet som en gemensam produkt.

4. RESULTAT OCH ANALYS

Efter att ha tagit del av informationen på SiS hemsida, myndighetsrapporter, tidigare forskning samt intervjuer och utlåtande från ungdomar har vi sett vissa återkommande teman eller ord som de flesta unga uttalar sig om eller har gemensamt. Dels handlar det om brist på förtroende till vuxna, om tidigare upplevda trauman, samt känslan av att inte känna sig hörd eller trodd. Men även en stor del utlåtanden beskriver händelser av övergrepp eller övervåld. Utifrån den kodning vi gjort av vårt material har vi valt att tillämpa olika begrepp utifrån vilka vi håller vår diskussion i analysen. Dessa begrepp har vi valt att benämna; *motstridiga uppgifter, att inte bli hörd, arbetsplatsens doxa, särskilda befogenheter samt behandling eller förvaring.*

Det som framkommit redan i starten av bearbetningen av vårt material är just de skilda uppfattningar kring institutionsvården som speglas utifrån vår empiri. Vår analys bygger på de ovannämnda begreppen kombinerat med vår empiri samt tidigare forskning, som vi kommer presentera här nedan

4.1 MOTSTRIDIGA UPPGIFTER

Följande står skrivet i SiS verksamhetsplan:

”SiS bedriver individuellt anpassad tvångsvård och verkställer slutna ungdomsvård. I samverkan med socialtjänsten ges ungdomar och klienter med allvarliga och omfattande psykosociala problem bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet. Vården och behandlingen är jämlik och fri från diskriminering och utförs med god etik och hög kvalitet. Myndighetens arbete präglas av hög tillgänglighet och rättssäkerhet.” (SiS verksamhetsplan 2021)

Citatet ovan är taget från SiS verksamhetsplan i april 2021 där de beskriver hur arbetet på SiS ska bedrivas. SiS lyfter att de unga som genomgår tvångsvård på institutionen ska få bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv, men de lyfter även att vården ska vara fri från diskriminering och att denna ska utföras med god etik och hög kvalitet. Vidare beskriver SiS att arbetet som utförs på institutionerna ska vara rättssäkert för de unga på institutionen. Samtidigt är det ett faktum att vi i Sverige har en barnkonvention vi behöver förhålla oss till. Men i många av de ungas uttalanden framkommer flera situationer som beskriver rättssäkra brister. Citaten nedan är hämtade utifrån intervjuer i tidningsartiklar eller granskande rapporter, med några av de barn som sitter eller har suttit på olika SiS-hem runt om i landet.

Linda: Jag har bott på tre SiS-hem och har blivit erbjuden droger mot sex på alla, av fyra olika män. Det händer aldrig på hemmet, där är det mer bara trakasserier, alltså flörtar eller att de tafsar. (Eriksson och Klinteberg 2020:10)

Nadja: Jag har suttit på SiS i sju år, och på alla SiS har jag tyvärr stött på sexuella trakasserier. (Eriksson och Klinteberg 2020:12)

Några älskar sitt jobb, de vet hur man når fram till ungdomar. Men så finns de unga, osäkra och de som missbrukar makt. De har ingen utbildning, kan vara lastbilschaufförer eller vad som helst. (Aftonbladet 2018)

Att möta manlig personal på SiS som flörtar med en är nästan vanligt idag tyvärr... Det var några män som var flörtiga och kunde klappa till en på rumpan, ta på ens kropp lite extra under en kram.

Även i musikstudion på ungdomshemmet blev jag tillfrågad om jag ville ha fortsatt kontakt med honom som var ansvarig där. Jag fick alltid "komplimanger" om att jag hade stora bröst och att jag såg mysig ut, därför slutade jag med att spela in musik. När man nämner det till chefen, så känns det inte som att de lyssnar alls, ens ord är ingenting emot personalens ord.

Jag har suttit på SiS i sju år, och på alla SiS har jag tyvärr stött på sexuella trakasserier. Berättar Nadja i (Eriksson & Klinteberg 2020:12)

Citaten ovan beskriver icke rättssäkra situationer där personal på institutionerna bland annat har erbjudit droger mot sex, missbrukat makt och trakasserat unga. Livia beskriver en brist av utbildning bland personal och Nadja beskriver även upplevelsen av att inte bli hörd när problematiken lyfts med chefen. De barn och unga som befinner sig under tvångsvård tillhör en mycket utsatt grupp i samhället. När de hamnar på en institution som SiS så är det ofta med ett bagage som bland annat innehåller redan tidigare trauman. Många lever även med missbruk eller psykisk ohälsa och kommer ofta från osäkra hemförhållanden (Shenton & Smith 2020, Furnivall 2018). Att sedan befinna sig i en inlåst miljö och utsättas av övergrepp från samma personer som är tänkta att vara på plats för att fungera som ett verktyg till hjälp, det vill säga personalen, riskerar att öka den psykiska ohälsan och urholka tilliten till vuxenvärlden och samhällsviktiga organ (Eriksson och Klinteberg 2020, Shenton & Smith 2020, de Valk m fl. 2015, Hill 2005). Citat som Nadjas är förekommande i den empiri vi har hittat och flera ungdomar beskriver flera situationer som beskrivs som icke rättssäkra. Detta kan ses som en kontrast till hur SiS själva skildrar sin verksamhet och den behandling och vård som ska ges till de unga utifrån sin egen verksamhetsplan (SiS verksamhetsplan 2021). Men citatet från Nadja vittnar också om något annat som vi ser som genomgående i vår empiri, nämligen de utsagor som beskriver att ungdomarna inom slutenvården inte känner sig hörda eller lyssnade på. Enligt barnkonventionen artikel 12 ska barn och unga ha rätt till ett visst självbestämmande och de har också rätt till att bli hörda (Lag (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Vittnesmålen om att de inte har någon känsla av egenmakt eller självbestämmande inom SiS fyra väggar är ett utlåtande som vi ser som ständigt återkommer både i vår empiri men som även bekräftas i tidigare forskning (Furnivall 2018, de Valk m fl 2015). Sofia Enell (2014) har forskat om unga i samhällsvård och hur de unga upplever att denna fungerar. I hennes studie framgår det att *"unga i samhällsvård ofta uppfattar att de saknar egen kontroll och makt över sina liv, samtidigt som de är utlämnade åt sig själva [...] Unga kan själva beskriva hur de väljer att agera ut för att åstadkomma förändring i placeringen när de uppfattar det som om de vuxna inte lyssnar (Skoog, 2013)."* (Enell 2014:51).

I sin studie har Enell (2014) utkristalliserat så kallade banor. Hur samhällsvården uppfattas samt responderar mot den unge är beroende på vilken bana ungdomen befinner sig på. Det

finns ungdomar som känner att institutionsvården hjälpt dem och dessa befinner sig ofta på en bana som Enell valt att kalla för dialogbanan. De unga som Enell valt att placera under detta fack i sin studie kände sig lyssnad till av personalen inom samhällsvården eller av sina socialsekreterare. Detta till skillnad från de ungdomar som ingått under Enells fack "kampbanan". Enell beskriver kampbanan som ett uttryck för att socialsekreteraren som följer ungdomen under vägen till SiS och under dennes tid där, har en skild uppfattning om sin placering än vad socialsekreteraren har. Enell menar att dessa saknar tillit till varandra och samspelet blir en kamp dem emellan. Gemensamt för samtliga unga som blivit placerade, oavsett vilket fack de blivit tilldelade i Enells studie, var dock att ungdomarna överlag inte kände tillit till de vuxna i sin omgivning (ibid.). Utifrån de material vi har tagit del av har vi kunnat urskilja olika teman som vi vill gå in närmare på här nedan. Dels handlar detta om de utsagor från unga som vistas på SiS som vittnar om personal som begår sexuella övergrepp och andra brott på de unga i institutionerna. Men även om de särskilda befogenheter som personal allt mer frekvent använder sig av på SiS-hemmen (SiS årsrapport 2020).

Det vittnas även om att personalen på SiS saknar verktyg på sin arbetsplats för att kunna bemöta ungdomarna utifrån deras egna behov och behandling (Eriksson och Klinteberg 2020, Furnivall 2018, Silow Kallenberg 2016, de Valk mfl 2015, Hill 2005). Utifrån Enells (2014) studie skulle vi kunna se ett försök till motmakt från ungdomarnas sida när de agerar efter kampbanan. Vardera bana kan också fungera som en strategi för ungdomen och beroende på vad denna är i behov av eller har med sig i bagaget ser strategierna olika ut. Kampbanan tyder vi som en form av motmakt i Foucaults (2017, 2001) mening. Det vill säga ett sätt att sätta sig på tvären mot systemet och den ordning som redan på förhand är given. Det vill säga att det kan ses som att den unge står i en redan på förhand maktobalans i förhållande till myndigheterna. I detta fallet både till socialtjänsten men även SiS och den personal som representerar SiS där. Utifrån Goffmans (2007) teori om stigmatisering skulle det även gå att utläsa att de unga som placeras på SiS redan på förhand har hamnat under facket karaktärsstigma. Ett stigma är inget som rinner av en, redan på förhand stigmatiserad individ och stigmat tenderar på så vis att följa med ungdomen in på institutionen och i relation till personalen. Vilket även Furnivall (2018) i sin forskning intygar. Själva placeringen i sig riskerar dessutom att förstärka stigmat som den unge redan bär med sig. De flesta ungdomar hamnar dessutom på dessa institutioner mot sin vilja. Kampen och oviljan till samarbete, som Enell (2014) beskriver kan ses som en form av försök till att få en känsla av kontroll över en situation i vilken man känner sig maktlös, och här är ett sätt för den unge att göra motstånd mot makten, i den mån hen har möjlighet till utifrån sitt utgångsläge.

4.2 ATT INTE BLI HÖRD

I SiS egna rapport från 2011 intervjuar SiS 214 unga ett år efter de har fått behandling på institutionen med syftet att svara på flera frågeställningar om hur deras problematik har förändrats sedan deras tid på institutionen. Frågor som ställdes i formuläret var:

“ I vilken utsträckning är ungdomarna kriminella ett år efter utskrivning från institution? [...] Hur beskriver ungdomarna tiden på institution ett år efter utskrivning? Fick de den hjälp de önskade? Vad var bra, vilken kritik finns? ”

(SiS: Gudmundsdöttir & Nordqvist 2011:12)

Vad som framkommer i SiS rapport är att drygt hälften av ungdomarna som har varit på institutionen anser att de har fått den hjälp de behöver och tre av fem tyckte att det hade varit bra för dem att vistas på institution. Två tredjedelar av ungdomarna anser att de har kunnat ha ett måttligt till stort inflytande över den vård som de har fått och lika stor andel anser även att personalen förstod, i en måttlig eller stor utsträckning, ungdomarnas egna behov av hjälp. En lite större del ansåg även att personalen tog sig tid till att lyssna på ungdomen när hen behövde prata. En av fem ungdomar ansåg dock att personalen inte förstod deras behov av hjälp och upplevde inte att de fick något inflytande över den vård de fick på institutionen. En fjärdedel av de unga ansåg heller inte att de hade fått hjälp med sin problematik under sin vistelse på institutionen (SiS Gudmundsdóttir & Nordqvist 2011).

Både forskningen och den empiri vi har tagit del av visar även att en stor del av personalen på institutionerna saknar kunskap kring trauma och bemötande av de unga (Andersson 2021, Eriksson och Klinteberg 2020, de Valk m fl 2015). Sverige ingår sedan januari 2020 i en av de konventionsstater som anammat barnkonventionen som lag och har därmed gjort sig förpliktigade till att följa denna. Artikel 19 i barnkonventionen tar upp några av de åtgärder som SiS och IVO har som skyldighet att följa upp och efterleva.

Artikel 19

1. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga åtgärder för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavarens eller annan persons vård.

2. Sådana skyddsåtgärder bör, där så är lämpligt, innefatta effektiva förfaranden för såväl upprättandet av sociala program som syftar till att ge barnet och de personer som har hand om barnet nödvändigt stöd, som för andra former av förebyggande och för identifiering, rapportering, remittering, undersökning, behandling och uppföljning av fall av ovan beskrivna sätt att behandla barn illa och, där så är lämpligt, förfaranden för rättsligt ingripande. (Lag (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter)

Barn i vår empiri vittnar om att de i många situationer har varit rädda för att berätta om sin situation på boendet för att de upplever att de varken blir betrodda eller tagna på allvar när de har lyft att de har blivit utsatta för övergrepp och missförhållanden.

Hon var 13 på sin första SiS-placering. Hon rabblar namnen på institutioner, från Boden till Eksjö. – Där det är omogen personal finns mycket våld.

[...]

– Jag fick mitt huvud dunkat i väggen. Jag berättade för soc. De trodde mig inte. När hon "misslyckats" på ett hem har hon flyttats till ett annat. Hon säger att det kan vara 30 tjejer som hon mött på olika SiS-hem, som skyfflas runt som hon.

– Jag blev dum i huvudet, säger hon plötsligt.

Hur kan du säga det?

– Det är svårt att förklara. Men jag blev skadad av att ha levt med bara regler och förbud... Jag fattar inte hur samhället fungerar. Jag klarar inte att bo med många som mår dåligt. Det går bara inte. (Aftonbladet 2018)

Genomgående i vår empiri går det att se uttalande från de unga som vittnar om bristen på förtroende gentemot de vuxna. Enell (2014) lyfter i sin forskning upp en problematik som också återkommer i annan forskning (Andersson Vogel 2012), nämligen det frekventa bytandet av socialsekreterare under de ungas utredningstid. Det blir en brist på kontinuitet och därmed går också möjligheter förlorade till den tillit som skulle kunna uppstå mellan den unge och den vuxne, som sker i ett stadigt relationsskapande (Furnivall 2018, de Valk m fl 2015, Andersson Vogel 2012, Hill 2005). Denna brist är genomgående från socialsekreterare till personalen på SiS men även när de kommer till vidare utredning från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) eller andra granskande myndigheter (Eriksson & Klintenberg 2020, Silow Kallenberg 2016, Enell 2014, Hill 2005). Eriksson och Klintenberg (2020) tar upp brister som framkommit när IVO granskat de olika SiS hemmen. I dessa granskningar handlade två av bristerna om *“Barn och ungas uppgifter om otrygghet”*. Två brister handlade om *“kompetensbrister hos personal”*. En brist handlade om *“ledningssystem”* och en brist om *“vård, behandling, stöd och omsorg”* (Eriksson och Klintenberg 2020:20). Under 2018 inkom tio lex Sarah-anmälningar som berörde våld och kränkningar och författarna poängterar att det är oerhört lite i förhållande till de vittnesmål de själva tagit del av samt efter vad forskning säger (Andersson 2021, Silow Kallenberg 2016, de Valk m fl. 2015). Eriksson och Klintenberg (2020) problematiserar hur IVO samt SiS arbetar när det kommer till anmälningar samt att mycket problematik viftas bort eller sopas under mattan.

Vid dessa anmälningar ser IVO över vad institutionen i fråga har för handlingsplan och arbete för att motverka och rätta till problem eller brister. Många gånger nöjer man sig med detta och släpper frågan, i vissa fall begär man kompletteringar från institutionen. I redovisningen skriver IVO att man får kännedom om våld och kränkningar, dels genom lex Sarah-anmälningar och dels i sin tillsyn. Det framgår alltså tydligt att ett viktigt sätt att arbeta på för att få en uppfattning om omfattningen av våld och trakasserier är att IVO gör ett eget tillsynsarbete. Vår granskning visar dock att den tillsynen brister. (Eriksson och Klintenberg 2020:20)

Författarna till rapporten ovan problematiserar IVOs agerande och anser att det är anmärkningsvärt att IVO inte fångar upp fler upptäckter kring övergrepp eller missförhållanden än den de gjorde i sin granskning av Sveriges SiS-hem under 2018. Detta står, enligt författarna, i kontrast till de upplevelser och vittnesmål de fått in från de unga i sin studie. Likaså fortsätter liknande vittnesmål att trilla in i diverse granskningar från bland annat medier (Uppdrag granskning 2021, Aftonbladet 2018, SVT Grill 2021:a). Författarna väljer även att problematisera det faktum att IVO inte har några särskilda rutiner för hur de ska kunna upptäcka eller arbeta mot sexuella övergrepp. Ett exempel på detta, som författarna belyser, är att IVOs personal inte tar upp några frågor kring ämnet till ungdomarna på institutionerna när de utför sina kontroller. Skulle det trots detta faktum komma fram misstankar om eventuella trakasserier eller sexuella övergrepp så görs en anmälan av IVO till socialtjänsten (Eriksson och Klintenberg 2020). Efter flera påtalande om missförhållande från SiS Björkbacken gjordes en anmälan till IVO av ansvariga verksamhetsutvecklare på SiS -Björkbacken angående *“allvarli-*

ga missförhållanden rörande kränkningar samt övervåld mot ungdomar från personal på SiS ungdomshem björkbacken” (Uppdrag granskning 2021). Både IVO och Justitieombudsmannen (JO) lägger ner anmälan utan någon åtgärd. När IVOs chefsjurist Linda Almqvist får frågan i Uppdrag granskning om varför de inte ser till att lagar och regler följs för att säkra tryggheten på boendena så svarar Almqvist att ansvaret i första hand ligger på SiS själva för att utreda klagomål och vid behov vidta åtgärder. Samt hos kommunerna då dessa har ett ansvar att noga följa placerade barn och unga. Här konstaterar IVO att ingen har förmått att följa sitt ansvar (Uppdrag granskning 2021).

En vanligt förekommande kommentar från de ungdomar på SiS-hemmen som vi arbetar med är att “IVO kommer aldrig” eller “IVO var här men de pratade inte med mig”. Att under ett helt år endast upptäcka åtta brister, varav två handlar om “våld och kränkningar”, den kategori där sexuella övergrepp kan räknas in, är enligt oss anmärkningsvärt lite. Mot bakgrund av de vittnesmål, domar och anmälningar som vi tagit del av har vi anledning att tro att IVO inte fångar upp förekomsten av sexuella övergrepp och trakasserier. (Eriksson och Klinteberg 2020:20)

Författarna lyfter fram att denna problematik även existerar hos JO där det i sin utredning inte heller ställer direkta frågor till ungdomarna som berör trakasserier eller övergrepp (Eriksson och Klinteberg 2020). Det kan uppfattas som väldigt problematiskt att det saknas fasta rutiner och system kring hur både IVO och JO arbetar kring frågor som rör trakasserier och övergrepp på Statens institutionsstyrelse och IVO menar själva på att deras rutiner måste stärkas kring detta (Uppdrag Granskning 2021). I enlighet med det organisatoriska mytterspektivet (Christensen m fl 2005) är många gånger de myter som skapas inte de bästa former att organisera arbetet på. Ändå tillåts dessa att fortgå då de under perioder tas för givet och har institutionaliserats av organisationerna. Ett sätt som detta visar sig på är genom utlåtanden om IVOs brist på att fånga upp unga på ett vis som IVOs arbete avser att göra.

4.3 ARBETSPLATSENS DOXA

En Doxa är en term myntad av sociologen Pierre Bourdieu. Detta begrepp går att använda för att beskriva ett läge där personalen inom ett arbetsfält utan att ifrågasätta arbetssättet arbetar efter en institutions redan på förhand givna former. Handlingsmönster och uppfattningar inom en organisation ses i sig som självklara utan att ifrågasättas (Järvinen 2013:283). IVO's samt JOs brister skulle enkelt kunna förklaras som en faktor som missas av deras personal utifrån detta begrepp, helt enkelt eftersom rutinerna för ett sådant arbete inte etablerats inom verksamheten samtidigt som denna rullar på i invanda banor. Begreppet kan dock också appliceras på SiS-hemmen och deras sätt att arbeta.

“En avgörande faktor för hur mycket våld som uppstår på en avdelning eller ett boende är hur väl personalen lyckas med att identifiera och trappa ner de konflikter som uppstår. Forskning visar att det tyvärr faktiskt är vanligare att personalen, genom sitt beteende, bidrar till att trappa upp en konfliktsituation.” (Hejlskov Elvén m fl 2017:10)

Ovanstående citat berättar något för oss om personalens förhållningssätt på institutionerna. Där personalen “genom sitt beteende bidrar till att trappa upp konfliktsituationer” (Hejlskov

Elvén m fl 2017:10). Vi har velat titta närmare på hur det ser ut med personal, anställningar samt arbetsrutiner på institutionen.

Sista IVO-anmälan vi hittar om SiS-Råby rörande sexuella övergrepp kommer in den 17 april 2020. I den beskriver den anonyma anmälaren hur personal har sexuella relationer med ungdomarna men även hur personal som vill anmäla missförhållanden på arbetsplatsen kan bli både hotade och motarbetade av annan personal. "Vissa i personalstyrkan har blivit "markerade" av annan personal då de setts som råttor".(Eriksson och Klinteberg 2020:16-17)

Ovanstående citat är hämtat ur en händelse från Råbys SiS-anstalt och vittnar om något mer än en arbetsplats doxa; nämligen om personal som försöker motverka de problematiska strukturer och beteenden som finns bland viss personal på arbetsplatsen genom att använda sig av de befogenheter dessa har. Vi skulle i detta citat även kunna utläsa en händelse i form av motmakt, utifrån Foucaults (2017, 2001) mening, från delar av personalen på SiS-hemmen. Samtidigt vittnar citatet om att de kollegor som försöker gå emot och göra motstånd blir motarbetade av kollegor genom bland annat hotelser. Att citatet samtidigt vittnar om sexuella övergrepp från den personal som är tänkt att arbeta behandlande med ungdomarna är problematiskt. Det går dels att utläsa i det material vi tagit del av men även forskningen skriver att det finns en problematik i hur personalen ser på ungdomarna (Biszczanik och Gruber 2021, Shenton & Smith 2020, de Valk m fl. 2015). Biszczanik och Gruber (2021) beskriver hur personalens bild av ungdomarna redan blir färgad genom den fysiska miljö de unga vistas i. Så som taggtrådar, och låsta dörrar vilket ger en bild av att de, i form av personal, har hamnat på en farlig arbetsplats. Och i förlängningen skapar detta även enligt författarna en sämre allians och relation till de unga på institutionen (Biszczanik och Gruber 2021, Furnivall 2018). Dessa utlåtanden är ett sätt i sig som skulle kunna medföra ett undermedvetet stigma som projiceras på ungdomarna från personalens sida (Goffman 2007).

4.3.1 ANSTÄLLNINGSKRAV

I Barnkonventionen artikel 3 punkt 3 går det att läsa följande:

Artikel 3

3. Konventionsstaterna ska säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för omvårdnad eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal och lämplighet samt behörig tillsyn. (Lag (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter)

Barnkonventionen uttrycker därmed tydliga riktlinjer kring personalens antal samt lämplighet som ett krav på institutioner sådana som SiS för att det ska säkerställas en kvalitet som kan bli rättssäker. Vi valde att titta på alla de arbetsannonser i Sverige som SiS har lagt ut på arbetsförmedlingens hemsida, detta gjordes 19 april 2021. För tillfället är merparten av de annonseringar som låg ute efterfrågningar av sommar- samt timvikarier. Av de nio annonser som låg ute med ansökningar efter 5- 20 stycken vikarier var det enbart ett SiS-hem som hade krav på att behandlingsassistenterna hade en tvåårig eftergymnasial utbildning. I de övriga SiS-hemmen sågs det som meriterande att ha någon form av eftergymnasial utbildning men

SiS-hemmet hade ej krav på denna kompetensen (Arbetsförmedlingens hemsida 2021). Detta trots att SiS själva säger att det är ett önskvärt krav för deras personal på hemmen att ha minst en tvåårig eftergymnasial utbildning (SiS årsrapport 2020). År 2017 konstaterade även Sveriges Television i en granskning att det var ytterst problematiskt att de anställda på SiS saknade relevant utbildning. Av de annonser vi kunde hitta i nuläget tycks det stämma bra in på den granskningen SVT (2017:a-f) gjorde bara några år tidigare. Andersson (2021) uppger också i sin doktorsavhandling att 85% av personalen på SiS särskilda ungdomshem uppgav att de inte hade lämplig utbildning för att bemöta den svåra problematik som många av ungdomar har med sig i bagaget. Vi fann även fyra stycken annonser där SiS utlyste heltidsanställningar kring behandlingsassistenter, även nämnda som behandlingspedagoger i annonserna. I samtliga av dessa framgick att ett krav var minst en tvåårig eftergymnasial utbildning med inriktning på pedagogik eller annat som sågs som relevant för tjänsten (Arbetsförmedlingens hemsida 2021). Däremot gällde annonseringen av dessa tjänster enbart att det söktes en till två enstaka personer med denna kompetens; till skillnad från de vikarierande annonserna där det söktes mellan 5-20 personer utan någon särskild erfarenhet.

SiS har lagt fram en strategisk plan (2018) för 2019-2021 som de har utformat för att säkerställa att de gör rätt saker för att nå deras vision om att SiS ska vara en *“plats för förändring”*. I denna strategiska plan lyfter institutionen att de ska uppnå denna vision genom att erbjuda en trygg och säker vård- och arbetsmiljö. Bland annat genom att personalen på de särskilda ungdomshemmen ska ha rätt kompetens och förmåga att ta hand om ungdomar med utagerande beteende. Utifrån SiS egna strategiska plan kan det ses som problematiskt att SiS inte efterfrågar mer kompetens än den som vi kan urskilja ur annonserna. Utifrån teorin om myter (Christensen m fl 2005) kan vi här se att organisationen kommunicerar på ett visst sätt till allmänheten, till exempel om vilka de önskar anställa och vilken kompetens dessa anställda ska ha samt enligt vilka riktlinjer det är tänkt att personalen på SiS ska arbeta utifrån (SiS hemsida 2021:b). Istället anställer SiS många gånger personal som inte har fått möjligheten till utbildning och därmed korrekt kompetens för tjänsten dessa ska anamma (Arbetsförmedlingen 2021). Det kan sägas vara på modet att för tillfället att bland annat arbeta utifrån jämställdhet och lågaffektivt bemötande. Detta är även begrepp som SiS skriver att de arbetar efter (SiS Policy 2021). Organisationen agerar i enlighet med det organisationsteoretiska mytperspektivet när de utlovar ett arbete som de inte alltid lyckas åstadkomma. Det vill säga att organisationen inte alltid anställer personer som har kompetensen att bemöta unga med trauman, i kris, eller med lågaffektivt bemötande när stunden kräver (Andersson 2021, SVT 2017:a-c, Silow Kallenberg 2016, de Valk m fl, 2015, Hill 2005). Det saknas kunskap samt kompetens, hos stora delar av personalen för att kunna tillmötesgå och arbeta konstruktivt med de ungdomar, varav många redan på förhand är traumatiserade (Shenton & Smith 2020, Van Gink m fl 2020, Furnivall 2018, SVT 2017:a-c, de Valk m fl 2015, Hill 2005).

SiS lyfter även i sina etiska riktlinjer (2014) att all vård som bedrivs på de olika institutionerna ska vara likvärdig det vill säga att den unges behov alltid ska bli tillgodosedda oavsett var den unge vårdas. Vår samlade empiri visar dock att vården och behandlingen inte är likvärdig på alla institutioner utan kan skiljas åt beroende på var den unge placeras (Andersson 2021, Silow Kallenberg 2016). De SiS-annonseringar vi har analyserat bekräftar denna empiri eftersom det endast var ett ungdomshem av nio som ställde hårdare krav på en viss utbildning inom pedagogik och socialt arbete för att söka tjänsten. Det finns dock också vittnesmål om

barn och unga som hamnat på SiS-hem som inte delar denna upplevelse utan vittnar om positiva möten med personal. Citatet nedan vittnar om en sådan händelse.

Det kändes som ett vanligt hem faktiskt. Jag fick reda på lite om mina rättigheter och lite om hur vardagen ser ut på avdelningen. Personalen berättade för mig att man får träna varje dag i en och en halv timme, det blev jag mycket glad av. Jag tänkte att nu ska jag bara fokusera på träningen. Jag hade avtändning så det var skönt att kunna sitta och prata med personalen. (Eriksson och Klintonberg 2019:55)

Citatet ovan vittnar om att SiS också lyckas med att bedriva en vård som går hem hos de unga och leder till en positiv förändring i deras liv. Vi har dock kunnat urskilja ett mönster av internalisering som tycks ske bland personalen där denna tvingas följa en redan etablerad kultur på arbetsplatsen. Det vill säga kommer någon nyanställd in utifrån så upplever dessa att de får anpassa sig efter rådande invanda förhållningssätt på hemmet - SiS-hemmets doxa.

4.4 SÄRSKILDA BEFOGENHETER

Eftersom personalen på institutionerna har rätt att ingripa med tvingande åtgärder och innehar lagstadgade befogenheter kan man diskutera det ständiga maktövertag som personalen på institutionerna har över de unga. Som vi tidigare skrivit har denna form av maktutövning, det vill säga personalens befogenheter, ökat i användning och enligt SiS årsrapport år 2020 har det skett en ökning av både avskiljningar och vård i enskildhet (VIE) sedan förra året. Citatet nedan är taget utifrån ett längre reportage som gjordes av Aftonbladet 2018. Det skildrar en situation där befogenheten VIE sattes in.

Hon beskriver stark rädsla. Dagligt våld, självsador, självmordsförsök ("fast man inte alltid visste hur seriösa de var".)

– Det var typ upplopp, personal låste in sig i glasburar. Och så kom polisen.

– Jag blev påverkad av våldet, blev själv aggressiv. De höll fast mig för att lugna mig men det fungerar inte på mig.

Isabelle Johansson sattes i vård i enskildhet, "Vie" som tjejerna säger på sin jargong. Hon slutade äta. (Aftonbladet 2018)

Som citatet visar har många unga, som vistas på SiS, många gånger varit våldsutsatta innan deras placering och att sedan få uppleva våldssituationer på en instans där de ska få behandling och hjälp kan verka kontraproduktivt i de ungas behandling och vård vilket bland andra de Valk m fl (2015) samt Shenton & Smith (2020) konstaterar i sin forskning. Andersson (2021) beskriver om hur våld förekommer på de särskilda ungdomshemmen från både ungdomarna mot personal, personal mot ungdomar och ungdomar mot ungdomar. Andersson (2021) lyfter att våld är något som ingår i personalens dagliga arbete på institutionen och problematiseras inte av personalen. Personalen beskriver inte heller att de använder våld mot ungdomarna utan de ser de våldsamma åtgärderna som nödvändiga och något som de måste göra för att skydda ungdomen själv, de andra ungdomarna eller personalen (Andersson 2021, Furnivall 2018, de Valk m fl 2015). Med hjälp av Foucaults (2017) maktbegrepp skulle det kunna sägas att personalen använder sig av sina särskilda befogenheter för att erhålla makt i olika situationer som i vanliga fall (det vill säga i situationer där de inte innehar dessa befogenheter) hade inneburit en brist på makt. Det skulle också kunna ses som ett sätt att upprätt-

hålla den disciplinära makten. Det vill säga att personalen är med och upprätthåller ett skapande av maktutövning mot de unga, via den diskurs och det sammanhang de befinner sig i. Samtidigt som de unga blir utåtagerande i ett försök till att göra motstånd mot disciplineringen.

Enligt Andersson (2021) har personalen även svårt för att se sin roll i de våldssituationer som uppstår på institutionen och de kan inte heller se sig själva som skapare av den maskulina miljö där det inte tas hänsyn till rädsla eller svaghet. Istället väljer personalen att beskriva våldet som något de själva ej är med och skapar utan som något som endast förekommande utifrån ungdomarna (Andersson 2021, de Valk m fl 2015). Ungdomarna riskerar därmed också, i detta fallet utifrån personalen, att reduceras till det karaktärsstigma som de, ofta redan på förhand, blivit tillskrivna. Samtidigt som personalen inte ser sin egen roll i att missbruka makt som leder till att stigmat hos de unga stärks i ett försök att göra motmakt.

I den lag som reglerar de särskilda bestämmelserna det vill säga LVU § 15 c beskrivs endast situationen då den unge är avskild men lagen beskriver inte de insatser som sker vid en avskiljning.

“Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får, om det är särskilt påkallat på grund av att den unge uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, hållas i avskildhet. Den unge ska då stå under fortlöpande uppsikt av personalen och ha möjlighet att tillkalla personal. Han eller hon får inte hållas i sådan avskildhet längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt och inte i något fall under längre tid än fyra timmar i följd.

En läkare eller sjuksköterska ska skyndsamt yttra sig om varje åtgärd som vidtas enligt första stycket. Om läkaren eller sjuksköterskan begär det, ska åtgärden genast avbrytas.”

Lag (2018:652)

Vår empiri visar att avskiljningar av de unga många gånger innebär fysiskt fasthållning, nedläggning på marken eller att de unga mot sin vilja förs till ett avskiljningsrum. Vi kan inte heller utifrån vår empiri finna att SiS beskriver användandet av fysiskt våld vid avskiljningar utan använder bara termen avskiljning och beskriver endast att det innebär att de unga avskiljs från de andra unga på institutionerna (SiS hemsida 2021:a, Andersson 2021, SiS årsrapport 2020, Silow Kallenberg 2016). Detta sätt att framställa sig själva i text kan ses som problematiskt då bilden av hur arbetet på institutionerna bedrivs riskerar att medföra att man inte ser avskiljningen för vad det är. Det vill säga att man brukar en särskild befogenhet, och därmed våld, mot barn och unga. Samtidigt så säger lagen (Proposition 2017/18 :169) att bestämmelserna kring de särskilda befogenheterna måste vara tydliga eftersom det bidrar till en trygghet för den unge vilket i sig leder till en ökad möjlighet för en stabil vård. Samma proposition menar att *“Bestämmelserna om de särskilda befogenheterna behöver genomsyras av ett starkare barnrättsperspektiv”* (Prop. 2017/18:169).

Följande citat är taget ur en händelse då en pojke är med om en nedläggning på SiS och vår empiri visar flera liknande händelser på institutionerna. Pojken som har skolios hade fått ett läkarintyg där det godkänts att pojken använder skor inne på avdelningen. I normala fall är detta förbjudet och enbart tofflor är tillåtna (Eriksson och Klintenberg 2019).

Fler personal stormade fram och de drog in mig på isoleringen. Där höll de fast mig på den gula plastmadrassen på golvet och en ur personalen vred min arm hårt åt fel håll. Det gjorde jätteont och jag skrek! (Eriksson och Klintonberg 2019:37)

Vittnesmål så som pojkens ovan, är vanligt förekommande i vår empiri och beskriver hur en avskiljning kan gå till. Det är ett vittnesmål om att nedläggning förekommer men även att det förekommer på ogrundad anledning samt på ett våldsamt sätt. Följande stycke går att läsa på Sis hemsida där de beskriver sina särskilda befogenheter: *“En systematisk genomgång av vetenskapliga artiklar visar inte på något alternativ till hur SiS arbetar för att förebygga våld och hantera det våld som uppstår”* (SiS hemsida 2021:a). Den forskning som har presenterats visar dock dels på att det finns forskning på flera olika alternativ till användandet av våld på institutionerna (Shenton & Smith 2020, Van Gink m fl 2020, de Valk m fl 2015). Forskning visar att användning av våld eller avskiljningar inte har en god effekt på att minska användandet av våld hos de unga gentemot personal istället visar forskningen på att motsatsen sker och våldet bland de unga istället trappas upp och ökar (Shenton & Smith 2020, Van Gink m fl 2020, de Valk m fl 2015). I enlighet med Foucault (2017) förutsätter makt, till skillnad från tvång, en möjlighet att vägra. Detta innebär att tvångsvården inte innehar en automatiserad makt bara för att den innefattar tvång. Utan makten cirkulerar likt en kedja och innebär att även de unga innehar makt. De särskilda befogenheterna är dock ett maktmedel som används för att minimera de ungas möjlighet till motmakt men är också en anledning till att de unga använder motmakt. Detta innebär att det ständigt skapas lydnad samt olydnad och varken institutionen eller de unga kan ställa sig utanför makten utan makten kommer ständigt att cirkulera. Även citatet nedan visar på det som forskningen visar.

- Amira, som bott på flera olika SiS-hem, har en diagnos som gör att hon har svårt att kontrollera sina känslor och hon har ibland blivit aggressiv. Hon har blivit nedlagd av personalen på SiS flera gånger, vilket också framgår av hennes journaler, som Ekot tagit del av.*
- *Det är panikartat. Det enda man vill är att få komma loss, så då blir man ännu mer aggressiv. Det urartar till slut. Man ligger på mage och ibland kunde det vara fler som höll i en, berättar Amira.*
 - *Det blir ju liksom, jag kan inte andas, jag måste komma loss, jag stretar emot ännu mer. De vill att man ska vara lugn och fortsätter att sitta på en.*
Hur länge kunde det hålla på?
 - *Det kunde pågå tills jag somnade, alltså i timtal.* (Sveriges Radio 2016)

Ovanstående är ett citat som Sveriges radio inhämtat efter att de gjort en genomgång på hur många nedläggningar samt fasthållningar som gjordes av personal på SiS hemmen under 2015. Ekot har tagit del av och gått igenom SiS dokumentation och på så vis kommit fram till att det skedde vid minst 167 tillfällen, ofta i onödan, slår ekot fast. Vår empiri visar även på en annan form av problematik och det är alla de alarmerande vittnesmål om sexuella övergrepp och trakasserier. Organisationen Ung och inlåst har tillsammans med ungdomarna på SiS hemmen skrivit ihop en lista på förbättringsförslag till personal och ledning på hemmen om hur de skulle kunna arbeta för att undvika att ungdomarna utsätts för trakasserier samt sexuella övergrepp. Bland annat tar rapporten upp att det behövs personal som är utbildad i hantering av unga som genomgått trauman samt att cheferna skulle kunna vara mer närvarande på avdelningarna för att se till att rutiner följs, vilket i nuläget ofta inte är fallet (Eriksson

och Klinteberg 2020, de Valk m fl 2015). Listan innefattar långt fler förslag, som att unga inte ska behöva åka på utflykter med en enskild manlig kollega eller att det främst ska arbeta kvinnliga personal bland de ungdomar som redan sedan tidigare bär med sig trauman av sexuella övergrepp (Eriksson och Klinteberg 2020).

Efter uttalande från de ungdomar i rapporten från Ung och inlåst (Eriksson och Klinteberg 2020), men även utifrån övrig empiri vi tagit del av, framgår det tydligt att det sättet som viss personal arbetar på ofta leder till en upptrappning av konflikter just på grund av att det i många fall råder en okunskap i hur ungdomarna ska bemötas i olika situationer som kan uppstå på institutionerna (Andersson 2021, Shenton & Smith 2020, SVT 2017:a-c, SVT 2017:e, de Valk 2015). Enligt artikel 19 i barnkonventionen så ska lämpliga lagstiftningsåtgärder vidtas för att skydda barn mot psykiskt eller fysiskt våld. Bland annat är det lagstiftat i denna konvention att staten innehar det yttersta ansvaret i att vidta dessa åtgärder bland annat genom utbildningsåtgärder (Lag (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Trots detta visar forskning och empiri på att många i personalen saknar adekvat utbildning (Andersson 2021, Silow Kallenberg 2016, de Valk 2015). Även FN:s barnrättskommitté (2020) har kritiserat Sverige för sitt användande av avskiljning och vård i enskildhet i de särskilda ungdomshemmen. Kommittén har valt att fråga Sverige hur de arbetar för att förhindra att metoder som avskiljning och VIE används i institutioner runt om i landet.

Shenton & Smith (2020) menar att de flesta våldssituationer som uppstår kan förhindras genom att personalen är uppmärksam på mindre konflikter som skett tidigare eftersom svårare våldssituationer ofta är resultat på tidigare mindre olösta konflikter. Många gånger används även våld av de unga på grund av att de är uttråkade och upplever att de har överskottsenergi eftersom det inte händer så mycket under de ungas vardag på institutionen. De ungas dagar präglas av väntande och mycket dötid (Andersson 2021, Biszczanik & Gruber 2021, Hill 2005). Citatet nedan vittnar om just detta fenomen:

Alla säger att de mått sämre av tvångsvården. Att de inte fått någon behandling alls för sitt dåliga mående.

– Behandling anses vara att städa och hålla tider, men det är ju sånt man gör ändå, sånt man lär småbarn. Måste jag vara inlåst för det?, säger Livia. (Aftonbladet 2018)

Citatet ovan kommer från en ung tjej som inte förstår hur städning och upprätthållande av tider kan vara en del av den behandling de får under sin tid på institutionen. Många ungdomar känner även frustration och ilska på institutionerna eftersom de många gånger inte upplever att de får någon kontakt med sin socialsekreterare, de kan även känna ilska över personliga anledningar såsom dålig kontakt med föräldrar eller andra anhöriga och de unga upplever ofta att de inte har tillräckligt med inflytande över deras behandling. Många gånger går denna frustration och ilska ut över personal och behandlare på institutionen (Shenton & Smith 2020, Hill 2005). Följande citat är hämtat från ett reportage som publicerades på SVTs hemsida i slutet på december 2017.

– Om man inte har utbildning så märks det av genom att det blir dålig kvalitet på avdelningen. Viss personal kan inte ta kritik, då blir de aggressiva. Viss personal söker konflikten, tyvärr så är det så illa, säger Magnus. (SVT 2017:b)

Magnus som uttalar sig är en av de anställda behandlingsassistenterna på ett av Sveriges SiS-hem. Andreas som är en ungdom på SiS beskriver en annan typ av händelse som vittnar om hur personalen är del i upptrappningen av stämningen på institutionen:

Andreas: Tjejerna på ungdomshemmet som jag bodde på berättade för oss killar om övergrepp från personal. Det kunde vara allt ifrån att någon klämde dem på bröstet under en visitation till regelrätta våldtäkter. Det var därför vi höll på att kriga så jävla mycket mot personalen. Vi visste att hade vi sagt nått till er hade de aldrig låtit er komma tillbaka och det ville vi ju inte. Ni hade ju varit tvungna att agera. Istället ställde vi till med kaos. (Eriksson och Klinteberg 2020:13)

Citatet ovan vittnar inte bara om hur personalen agerar på ett sätt som leder till att konfliktfyllda situationer uppstår; det är även ett vittnesmål om övergrepp från personalens sida. Andreas vittnar också om den rädsla som finns för att berätta om de övergrepp som pågår; rädslan för bestraffning istället för hjälp eller korrekta åtgärder. I detta fallet syftar citatet "hade vi sagt något till er hade de aldrig låtit er komma tillbaka" på författarna till rapporten för Ung och inlåst (2020). Andreas uttrycker här dels att stunderna med dessa författare som lyssnar på deras vittnesmål och tar dem på allvar är av betydelse men även uppfattningen om hur snabbt det skulle kunnat ta ifrån honom och de andra unga, om de berättar (Eriksson och Klinteberg 2020). Uttalandet vittnar om en maktkamp personalen och ungdomarna emellan där repressalier kan komma att införas från personalens sida om ungdomarna inte agerar enligt ett önskvärdt sätt. Samtidigt som personalen har ett större maktanspråk så vittnar Andreas utlåtande om den möjlighet ungdomarna har att agera mot makten, genom att "ställa till med kaos".

4.5 BEHANDLING ELLER FÖRVARING

SiS skriver i sin årsrapport 2020 att de unga som vårdas på någon av deras institutioner runt om i landet ska få bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet. De ska även få skydd och trygghet i en utsatt situation och den slutna vård som ges ska utformas så att den yngre främjas och de skadliga effekterna av tvångsvård ska motverkas. SiS (ibid.) lyfter i samma rapport även att de beslut och andra åtgärder som rör barn ska de ta reda på vad som är barnets bästa i enlighet med barnkonventionen. Vidare beskriver SiS (ibid.) att den vård som ges ska vara i enlighet med den behandlingsplan som görs upp i ett tidigt skede i placeringen och att deras behandlingsprogram baserar sig på den bästa tillgängliga kunskapen. Beslut kring den unges behandlingsinsatser ska baseras på denna kunskap, men även de professionellas expertis samt den unges situation, erfarenheter och önskemål. De behandlingsprogram som erbjuds riktas oftast till antisocialitet och missbruk men har även program som riktar in sig på att hjälpa de unga att utveckla färdigheter i att hantera och reglera sina känslor. Tillsammans med den unge genomförs även en trygghetsplan som beskriver hur den unge vill bli bemött ifall det skulle uppstå en våldsam eller hotfull situation. I rapporten skriver SiS (ibid.) att all personal som arbetar nära klienten lär sig att förebygga och hantera situationer där det kan uppstå konflikter genom programmet No power, No lose. SiS beskriver även att de har skapat projekt för att öka de ungas delaktighet, förbättra den interna vårdplaneringen samt förbättra samverkan med socialtjänsten vid akutplaceringar. I rapporten lyfter de även att de har skapat nya vårdformer för att kunna tillgodose barn och

unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar med en bättre och mer anpassad vård samt behandling. Personalen ska även utbildas, handledas samt få kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, tydliggörande pedagogik och traumamedveten omsorg. Rapporten (ibid.) visar även att 71 % av ungdomarna som vårdats på särskilt ungdomshem år 2020 tycker att har fått hjälp med de problem som de har velat. Ur ett organisationsteoretiskt perspektiv följer SiS de moden och recept som visar att organisationen lever upp till de västerländska modernitetsnormer som existerar. SiS visar att de skapar nya vårdformer, behandlingsprogram och utbildning för de anställda.

Organisationen profilerar sig därför som som en organisation som ständigt arbetar för att skapa nya framsteg, förnyar sig och är rationell. Det skapar även en legitimitet gentemot andra organisationer och myndigheter (Christensen m fl 2005). Trots detta visar vår empiri att många av de unga som vistas på de särskilda ungdomshemmen inte delar denna uppfattning:

*Det känns mer som förvaring än behandling att vara på SiS. Flicka 19 år
(Eriksson och Klintonberg 2019:56)*

Hon hamnar på Lövsta som stängs efter larm om att personal bland annat sålt droger i utbyte mot sex med ungdomarna. Téa säger att hon var en av flickorna som utnyttjades. (SVT Grill 2021:a)

Det är mars 2021 när vi besöker Téa på Sis-hemmet Arnhem utanför Falköping. Egentligen är det en akutplats där unga flickor slussas vidare efter fem veckor. Téa har då varit här i över sex månader. Institutionschefen Johan Feldtman tycker att socialtjänsten ofta låter unga vara kvar i tvångsvård längre än nödvändigt, som ett slags ”förvar”. (SVT Grill 2021:a)

SiS uppdrag är att ge dem som vårdas på ungdomshemmen bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet. Enligt Magnus erfarenheter så är det i nuläget inte så det ser ut.

– Det blir dålig behandling, för det finns ingen behandling. Utan det är bara förvaring av ungdomar idag. Jag tycker man ska ta in kompetent personal som jobbar på avdelningarna. För så som det är idag är inte hållbart, säger Magnus. som arbetar som behandlingsassistent på SiS (SVT 2017)

Som citaten ovan visar på samt vilket också varit ett återkommande tema i vår empiri, så är många utlåtande liknande citaten ovan. Ungdomarna känner ofta att de inte får någon behandling utan istället upplever de att dagarna bara går på institutionen och att man som boende på SiS försöker döda tiden (Andersson 2021, Biszczanik & Gruber 2021, Hill 2005). Författarna Eriksson och Klintonberg (2019) har skrivit en bok som är tänkt att fungera som material för de unga som kommer till SiS och i vilken de unga kan hitta information om sina rättigheter. I boken till de unga lyfter de fram att forskningen visar att ungdomars delaktighet i den vård de får är viktig för en lyckad behandling. De beskriver även vikten av att de behöver känna att personal lyssnar på vad de säger och vilka åsikter de unga har. Det uppmärksammas även att det måste finnas en ömsesidig respektfull relation mellan behandlaren och ungdomen i synnerhet när det handlar om tvångsvård. Trots detta så präglas istället ofta tiden på institutionen av att ungdomarna känner sig maktlösa och bidrar till den negativa bild de har av vuxenvärlden (Andersson 2021, van Gink m fl 2020, de Valk m fl 2015, Hill 2005). Anledning-

arna till varför de är där har oftast att göra med att de saknat vuxna som de kan känna tillit till, därför är det särskilt viktigt att de får uppleva trygga vuxna som kan härbärgera ungdomarnas känslor (Andersson 2021, Shenton & Smith, 2020, Furnivall 2018, de Valk m fl 2015, Hill 2005).

De unga som vistas på de särskilda ungdomshemmen behöver vuxna som är uppmärksamma på deras behov och åsikter, som tar dem på allvar och lyssnar. De behöver även känna sig hörda och sedda. För att personalen ska kunna göra detta krävs det att personalen är införstådda med ungdomarnas behov (Andersson 2021, Furnivall 2018). Många gånger krävs det också att behandlaren har ett intresse av ungdomens historia och bakgrund. Visar behandlaren att den har ett intresse eller kunskap om den unges historia och bakgrund ökar möjligheterna för att kontakten mellan behandlaren och den unge ska fördjupas och bygga på ömsesidig förståelse. Skapas denna relationen minskar även riskbeteenden hos den unge såsom rymningsförsök och användandet av våld (Hill 2005). SiS tar själva upp i deras strategiska plan (2018) 2019-2021, signifikansen av att den unge kommer till tals och är delaktig i sin behandlingsplacering för att kunna ge en individuellt anpassad vård som leder till förändring. Vidare lyfter även SiS etiska riktlinjer vikten av att den unges självbestämmanderätt inom tvångets ramar bejakas (SiS etiska riktlinjer 2014). Som vi redan skrivit om innan är bristen av kunskap och redskap hos personalen ett stort problem (Andersson 2021, Sillow Kallenberg 2016, Hill 2005). Även om många av de unga får behandling i form av KBT eller andra behandlingsprogram, så sker detta ofta sporadiskt och inte med kontinuitet eller också med långa mellanrum mellan mötena. Tiden mellan dessa besök hos psykolog eller terapeut är fylld med väntan och inte mycket annat (Furnivall 2018, Hill 2005).

– Ingen psykolog eller läkare kom på två månader. Ändå står i min vårdplan att jag behöver bearbeta trauman. (Aftonbladet 2018)

Citatet ovan är ett vittnesmål från en ungdom som skildrar bristen på terapeutiskt stöd. Den personal som spenderar mest tid med de unga på institutionerna är behandlingsassistenterna. Teci Hill (2005) skriver att ett behandlingsarbete som ska leda till vård eller förbättring är beroende av ett positivt samarbete där båda parter har en positiv känslomässig kontakt. Ungdomen behöver känna att behandlaren är engagerad, att den innehar en kompetens till att hjälpa samt behandlar den unge med respekt. Samtidigt behöver den unge känna en genuin önskan till att förändras och acceptera att denna har ett eget ansvar i behandlingsarbetet (Andersson 2021, Shenton & Smith 2020, Hill 2005). Den unge är även beroende av att det existerar ramar och tydlighet i relationen med behandlaren för att kunna skapa en behandlingsallians (Andersson 2021). Citatet nedan vittnar om allt annat än ett respektfullt bemötande från vissa behandlingsassistenter.

Josefine är den femte tjejen vi filmar. De har nästan likalydande berättelser. De är skarpsynta, uppriktiga och måna om att inte överdriva. Jag frågar dem: Har du upplevt nedsättande kommentarer?

De svarar: ”pundare”, ”hora”, ”dum”, ”farlig”, ”att jag inte kommer klara mig i samhället”, ”att jag är misslyckad”. (Aftonbladet 2018)

Eftersom forskning visar att det krävs en allians mellan den unge och behandlingsassistenten (Andersson 2021, Shenton & Smith 2020, Van Gink m fl 2020) så skulle slutsatsen kunna dras att upplevelser som citatet ovan vittnar om, skapar sämre förutsättningar för alliansskapande samt behandlingsarbete och på så sätt sämre förutsättningar för vård. Citatet nedan är taget från en behandlingsassistent och dennes syn på hans egen roll som behandlingsassistent kontra de unga som bor på SiS.

“ Vi är ju modeller, vi är förebilder. Och är det så att en elev tycker bra om nån personal – så ... dom man tycker bra om tar man ju gärna efter. Jag menar, vi vet ju hur man skall föra sig här i världen, vi vet hur man följer regler, lagar och allting. Det är vi som skall lära eleverna någonting, det är inte tvärtom. Dom skall inte lära oss någonting. Det är inte därför dom är här, för och komma hit och lära oss en massa saker – tvärtom.” (Hill, 2005:78-79)

Citatet ovan berättar för oss hur den disciplinära makten görs genom behandlings-assistenterna, och i förlängningen Statens institutionsstyrelse, mot ungdomarna. Det visar även på en nutida form av hur den pastoraliska makten, i enlighet med Foucault (Foucault 2017, Nilsson 2008) görs idag. Där den pastoraliska makten i nutid form delvis yttrar sig genom omhändertagande och hjälpande metoder som blir till en form av disciplinerande verktyg. Vilket innebär att behandlingsassistenten i detta fallet står för tolkningsföreträdet, och därmed maktövertaget genom att tro sig veta vad som är det bästa för individen, i detta fallet de unga (Nilsson 2008). Det förhållningssätt som det vittnas att personalen har gentemot de unga skulle kunna vara en orsak till de unga använder notmakt gentemot personalen. Denna motmakt kan se ut i form av att de vill skapa “kaos” som Andreas nämnt ovan i ett citat.

Eller att situationer uppstår som triggar igång våldsamma stämningar kan ses som en form av försök till försvar förklätt till motmakt mot det förtryck som de unga upplever på institutionerna.

SiS skriver i sin senaste årsredovisning från 2020 att de har vidtagit åtgärder just för att stärka kompetensen hos personalen i form av utbildningar.

“Myndigheten har vidtagit flera åtgärder och planerat för aktiviteter som motverkar brister i introduktion och grundläggande utbildning för nyanställda. Bland annat har ett projekt startats för att ta fram ett förslag på utformning av en ny grundutbildning. Ett projektdirektiv beslutades i januari 2021. Ett förslag till beslut finns angående vilka som ska omfattas av de obligatoriska utbildningarna, inom vilken tid de ska vara genomförda och system för uppföljning. De brister som finns bedöms vara fel eller brister i verksamheten och inte i intern styrning och kontroll.” (SiS årsredovisning 2020:81)

Ovanstående citat berättar om en vilja till förändring i arbetet på institutionerna från SiS sida. Å andra sidan redovisar SiS ej att något konkret hittills har skett utan skriver lite luddigt att *“Bland annat har ett projekt startats för att ta fram ett förslag på utformning av en ny grundutbildning”* (SiS årsredovisning 2020:81). Detta låter för oss som något som skrivs utifrån en myndighet som vill sätta sig själv i god dager efter de påtryckningar som kommer allt tätare i medier och rapporter. Men samtidigt så skjuter de också problemet ifrån sig som ytterst ansvariga eftersom de lite dubbelt, i en och samma mening, hänvisar till brister i verksamheten: *“De brister som finns bedöms vara fel eller brister i verksamheten och inte i intern styrning*

och kontroll”(SiS årsredovisning 2020:81). Utifrån ett organisatoriskt perspektiv kan en verksamhet inte vara frikopplad från de individer som är med och skapar förutsättningar för att den ska skötas och styras på rätt sätt (Christensen m fl 2005). Samtidigt skriver Andersson (2021) i sin doktorsavhandling att ett problem med vidareutbildningarna som ges på SiS har varit att dessa kurser varit på en avancerad nivå och där personalen har känt att de inte har vetat hur de ska applicera utbildningen i sitt dagliga arbete.

5. AVSLUTANDE DISKURSANALYTISK DISKUSSION

När vi analyserat vårt material har vi kunnat urskilja två skilda diskurser, eller beskrivningar, av hur Statens institutionsstyrelse arbetar med ungdomarna. De två diskurserna som skildrar arbetet på SiS, utgår från å ena sidan av ungdomarna som bor eller har bott på dessa institutioner och å andra sidan utifrån hur SiS själva beskriver sitt arbete på sin hemsida samt utifrån personal som arbetar på boendet. Genom att sätta dessa två diskurser mot varandra och få båda sidor att komma till tals, har vi analyserat de olika teman vi presenterat ovan och även sett distinktioner i vår empiri. Det arbete som SiS utger sig för att bedriva, lyckas de i många fall inte leverera om man utgår från de utsagor som både de unga samt personal på SiS vittnar om. Det blir tydligt av de utlåtanden som många av de unga som bor på de olika statliga institutioner runt om i landet, beskriver. Vi kan även förankra deras uttalanden i tidigare forskning och ge dem en annan tyngd i denna som stöttar upp ungdomarnas utlåtanden. Även om det finns ungdomar som uttalar sig om positiva upplevelser på SiS och anser att de fått vård under sin tid där, så är antalet vittnesmål om övervåld, sexuella trakasserier, sexuella övergrepp och kränkande bemötande allt för frekvent förekommande för att det inte ska lyftas som ett reellt problem.

När vi ser till språket i vår empiri skiljer detta sig också åt beroende vem det är som uttalar sig. Man kan urskilja att det är subjektet och den enskildes upplevelse som står i fokus i ungdomarnas utlåtanden. I form av "jag var med om", "de höll fast mig", "jag blev utnyttjad" och så vidare. De talar alltså om sig själva och sin direkta upplevda erfarenhet utifrån sig själva. Om vi ser till utlåtanden från personalen eller det som står på SiS hemsida så utgår dem här istället från ett "vi" i språket. Det tas inget eget ansvar för en handling utan det är en sammansättning av personal, rutiner, riktlinjer, policys och ledning som kan ses som inkluderande i språket och den diskurs detta gestaltar. SiS skriver också ofta i vi-form när det syftas på behandlingsassistenterna. Likaså syftar oftast uttalande av personal till denna grupp inom personalen. I båda diskurser; det vill säga den som går att urskilja utifrån vad SiS beskriver, liksom den som utläses utifrån ungdomarnas utlåtanden, går det att urskilja en uppdelning mellan två grupper. Där ungdomarna ingår i den ena gruppen och personalen på SiS (oftast syftat till behandlingsassistenterna) ingår i den andra gruppen. Detta har diskurserna från både ungdomarna, samt SiS, som en gemensam faktor. Det finns ett vi och ett dem. Och därmed finns också en maktkamp. Där vi:et är skapat av institutionen och den med tolkningsföreträde. Vilken i sin tur också är med och upprätthåller bilden av dessa unga som problematiska och därmed stigmatiserade. Genom att personalen upprätthåller skapandet av karaktärsstigmat "stökiga, våldsamma eller problematiska ungdomar", så upprätthåller de även den disciplinära makten och i förlängningen sanningen om sin egen diskurs. Därmed förstärks deras världsbild och därmed hur de ser på dessa ungdomar som är stigmatiserade genom att kontinuerligt fortsätta skapa dessa mönster av våld och förtryck, i förhållande mot ungdomarna, varpå dessa försöker göra motmakt. På så vis bekräftas bilden av att ungdomarna behöver disciplineras. Med andra ord skapar detta en förståelse för den diskurs man väljer att upprätthålla och SiS personal kan finna en ursäkt och ett kvitto på att deras diskursiva sanning är legitim och riktig.

Vi är alla formade av den värld vi lever i och handlar efter hur vi lärt oss att förstå världen. Om vi då tänker oss vad detta gör med ungdomar som lär sig att vuxna som är tänkta att skydda dem, ofta redan tidigt i livet får uppleva motsatsen. Somliga av de unga har dessa erfarenheter med sig redan på förhand från föräldrar eller andra myndiga innan de hamnat på SiS. När de sen hamnar där med personal som inte har konkreta verktyg till att bemöta dessa unga på ett bättre sätt än det som vi har redovisat (Andersson 2021, Van Gink mfl 2019) så riskerar detta att upprätthålla en bild av vuxna som det inte går att lita på. Eftersom många barn i empirin vittnar om bristen på förståelse av personal eller att de ej blivit betrodda, varken av personal eller chefer och i vissa avseenden även hotade. De unga har dels av dessa anledningar uttalat sig om att de många gånger inte vågar berätta eller tycker det är lönlöst. Upplevelsen av att inte bli betrodd eller tagen på allvar för att ha blivit utsatt för sexuella övergrepp och missförhållanden skulle kunna leda oss till slutsatser om att mörkertalet kring övergrepp och missförhållanden är större än de som hittills dokumenterats. Det är sagt till de unga att de placeras på SiS för att få vård men utifrån utlåtanden i vår empiri blir de unga många gånger istället traumatiserade och beskriver att de inte får den vård de är berättigade till. Då är personalen, och även i förlängningen staten, med och upprätthåller denna bild av oförstående och våldsamma vuxna som det inte går att lita på. På så vis upprätthålls den världsbild de unga också fått lära känna och känner till och i förlängningen även deras diskursiva sanning.

Vidare ser vi det som problematiskt att SiS inte med tydlighet i sin beskrivning av de särskilda befogenheterna redovisar att en avskiljning ofta även innebär användandet av våld mot de unga på institutionerna. Istället kan vi se att de väljer att omskriva detta (SiS hemsida 2021:a, Andersson 2021, SiS årsrapport 2020, Eriksson och Klintonberg 2020, Uppdrag granskning 2021, Silow Kallenberg 2016). Att det saknas en tydlighet kring vad en avskiljning innebär medför även att det finns en risk att lagen missförstås och missbrukas. Vilket i sin tur är en rättsosäker handling. Utifrån den empiri och forskning som existerar i ämnet kan det problematiseras att SiS anser att det inte finns några alternativ till att arbeta förebyggande kring hur våld uppstår (SiS hemsida 2021:a) eftersom detta, enligt oss, visar på en ansvarsförskjutning och samtidigt är en ren lögn. Exempel på forskning som finns på temat alternativa behandlingsmetoder till nyttjandet av våld är Van Gink m fl (2020), Furnivall (2018), de Valk m fl(2015) samt Hill (2005) med flera. SiS inställning till sitt arbete i våldsamma situationer skulle i enlighet med Foucaults teori (2017) om den pastorala makten kunna tolkas som att SiS med sina anställda har ett bättre vetande om vad som är rätt sorts vård för de unga och att de inte ser att de behöver bli ifrågasatta i denna del av vårdhanteringen eftersom de är i den position av tolkningsföreträdare kring vilken vård som är rätt vård att ge. I detta fallet blir det då en form av disciplinerande verktyg (Nilsson2008) vilket de särskilda befogenheterna även fungerar som, eftersom att de befinner sig på en vårdinstans.

Inom diskursanalysen ser man inte till hur en verklighet *är* utan hur det framställs att verkligheten *säger sig vara* (Winther Jörgensen & Phillips 2007). Vi ser det som en möjlig konsekvens av en organisatorisk myt att de myter man vill tro sig arbeta efter är de som man också håller fast vid och tror att man följer inom organisationen. Även om det förekommer flera olika utlåtanden som beskriver motsatsen. Det existerar exempelvis flera utlåtanden från unga (SVT Grill 2021:a, Uppdrag granskning 2021, Eriksson och Klintonberg 2020) men även från forskning (Andersson 2021, Silow Kallenberg 2016, Andersson Vogel 2012) som utmanar myten om att SiS skulle arbeta jämställt, med barnkonventionen i åtanke och på ett rättssäkert

sätt. Vår sammanlagda empiri uttrycker att SiS inte alltid agerar efter de organisatoriska riktlinjer som de själva har skapat. Det beskrivs finnas ett stort gap mellan de som innehar de yttersta ansvaret i myndigheten kontra de som arbetar direkt med barnen till vardags. Det finns långt mer att önska från ledningen att gå ut på golvet och ta tag i de problem som det frekvent vittnas om. I nuläget så går det inte, enligt oss och med det material vi har hittat, att utläsa en diskurs som visar på att detta skulle vara fallet. Vittnesmålen berättar om allt för många unga som inte upplever att de får den vård och behandling som utlovats av myndigheterna. Vi ser det som problematiskt att de ytterst ansvariga så sent som i April i år har kommit med oklara svar på den kritik som getts (SVT Grill 2021:b). Vi hör inte hur dessa själva, varken ansvariga på kommuner eller ytterst ansvariga på SiS, såsom verksamhetsdirektören för SiS-ungdomshem Söder samt socialministern kommer med annat än konstaterande på att det är dåligt i kombination med att de gjort vad de kan (SVT Grill 2021:b). Likaså har ansvariga på IVO så som organisationens chefsjuristen avfärdat sitt ansvar och lägger istället detta på kommunerna eller SiS själva (Uppdrag granskning 2021). Med detta sagt är alla dessa ytterst ansvariga med och bryter mot barnkonventionen (Uppdrag granskning 2021, Andersson 2021, Eriksson och Klintenberg 2020, Lag (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Att ingen av de krafter som innehar titlar som yttersta ansvariga vill ta tjuren vid hornen ser vi som ytterst problematiskt och något som skulle kunna leda till att en process för förändring drar ut på tiden.

5.1 AVSLUTANDE METODDISKUSSION

Enligt ett diskursanalytiskt perspektiv är alla diskurser av lika mycket värde (Winther Jörgensen & Phillips 2007). Det vill säga ungdomarnas, SiS, forskningens liksom vår diskussion. Vi har gjort en diskursanalys genom att bland annat analysera vem som säger vad och utifrån vilket perspektiv. Vidare har vi kontinuerligt knutit an till alla våra teorier liksom att vi har gjort en genomgående analys av vår text och de utlåtanden vi presenterat och tagit del av. Vi har valt att göra en diskursanalys utifrån det empiriska material vi har presenterat och kommit fram till denna ovanstående diskussion utifrån den empiri vi tagit del av. Vi har inte kunnat ställa våra egna frågor vilket gjort att vi hade kunnat få ett annat resultat om vi hade fått möjligheten att göra direkta intervjuer med egna informanter, både från SiS verksamheterna, behandlingsassistenterna samt de unga. Vi valde inte att försöka göra intervjuer med enbart delar av informanterna, vilket vi hade kunnat göra utifrån de etiska riktlinjerna som existera (Vetenskapsrådet 2017). Det vill säga vi hade kunnat försöka intervjua organisatoriska ledare från SiS och även vuxna behandlingsassistenter. Men eftersom det fanns ett etiskt dilemma utifrån vår positionering att utföra intervjuer med de unga på SiS så ansåg vi att det hade funnits en maktoblast att enbart ta del av delvis direkta intervjuer med delar av informanter och detta slutade därför i ett fullständigt, redan på förhand givet, empiriskt material så som det vi har presenterat.

Vi är medvetna om att vår slutdiskussion kan verka något normerande och detta är inte vår avsikt. Dock ser vi inte nyttan av att försköna saker när vi har en mängd utlåtanden som är helt motstridiga mot vad som sägs av en myndighet kontra de lagar de ska följa. Likaså är de övergrepp som de unga vittnar om och som även stärks av forskning oroande (Andersson 2021, Uppdrag granskning 2021, SVT Grill 2021:a, Eriksson och Klintenberg 2020, SVT 2017:f, Silow Kallenberg 2016, Lag (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Vi ser inte varför något sådan ska förmildras i en diskussion. Problematiskt

är dock att SiS själva inte fått möjlighet att svara på den kritik vi här har valt att framföra. Vi vill också poängtera att SiS är en stor organisation med många anställda och där det kan se helt olika ut hur arbetet bedrivs från hem till hem (Uppdrag Granskning 2021). Många ungdomar känner också att de fått hjälp efter sin tid på SiS och detta vill vi gärna att läsaren ska ha i åtanke (SiS: Gudmundsdóttir & Nordqvist 2011, Andersson Vogel 2012). Men vi finner det också problematiskt att SiS säger att behandlingen ska vara likvärdig oavsett vilket hem som de unga befinner sig i och att det sen faktiskt inte ser så ut (Uppdrag granskning 2021, SVT 2017:d). Vissa problematiker behöver uttalas för vad dem är, utan omskrivningar. Men med en medvetenheten om att allt aldrig är helt svart eller vitt.

6. Referenslista

Alvesson, M & Sköldberg, K (2017) *"Inledning", Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod.* Lund: Studentlitteratur.

Andersson, P (2021) *Hot, våld och emotionellt arbete på de särskilda ungdomshemmen: Personals berättelser.* Stockholms universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för socialt arbete.

Andersson Vogel, M (2012) *Särskilda ungdomshem och vårdkedjor - om ungdomar, kön, klass och etnicitet.* Stockholm: Institutionen för socialt arbete - Socialhögskolan, Stockholms universitet

Aspers, P (2011) *Etnografiska metoder.* Stockholm: Liber.

Biszczanik, K & Gruber, S (2021) *Att arbeta i tvångsvårdens säkra rum – emotioner och säkerhet på särskilda ungdomshem i Sverige.* Norsk sosiologisk tidsskrift. (01):52-64; Universitetsförlaget

Christensen T, Lægreid, PG & Røvik, KA, (2005) *Organisationsteori för offentlig sektor.* Stockholm. Liber.

Enell, S (2014) *Banor i samhällsvården – en tvåårsstudie om unga som utretts på SiS-institution.* Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet Vol. 21, nr 2, s. 48-69

Eriksson, O & Klinteberg, J (2020) *"Istället för att få hjälp blev jag utsatt för sexuella övergrepp" En rapport om ungdomars berättelser om sexuella övergrepp och trakasserier på statliga ungdomshem.* Stockholm: Skyddsvärnet Ung och inlåst

Eriksson, O & Klinteberg, J (2019) *"Ung och Inlåst med rättigheter och möjligheter"* Stockholm: Skyddsvärnet Ung och inlåst

Eriksson-Zetterqvist, U & Ahrne, G (2015) *Intervjuer* i Ahrne G & P Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder.* Stockholm: Liber

FN- United Nations Convention on the Rights of the Child. (2020) *List of issues prior to submission of the combined sixth and seventh periodic reports of Sweden.* Distr.: General

Foucault, M (2001) *Vansinnets historia under den klassiska epoken.* Femte uppl. Lund: Arkiv förlag

Foucault, M (2017) *Övervakning och straff.* Femte uppl. Lund: Arkiv förlag

Furnivall, J (2018) *Reclaiming complexity: beneath the surface in residential child care,* Journal of Social Work Practice, 32:4, 373-390

Van Gink, K , van Domburgh, L , Jansen, L , Goddard, N, Ottenbros , R , van Der Stegen, B , Popma, A & Vermeiren, R (2020) *The Development and Implementation of Non-Violent Re-*

sistance in Child and Adolescent Residential Settings. Residential Treatment for Children & Youth, 37:3,176-198 Curium-Leiden University Medical Center, Leiden: Nederländerna

Goffman, E (2007) *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. Stockholm. Norstedts förlag

Gudmundsdóttir, E & Nordqvist, S (2011) *Ett år efter avslutad behandling - uppföljning av ungdomar utskrivna från SiS 2011*. Rapportserie Institutionsvård i fokus. Rapportnummer 1 2011. Stockholm: Statens institutionsstyrelse.

Hill, T (2005) *Allians under tvång - behandling samarbetet mellan elever och personal på särskilda ungdomshem*. Linköping: Linköpings universitet, institutionen för beteendevetenskap.

Järvinen, M (2013) *Ett maktperspektiv på mötet mellan klient och system*. I: Meeuwisse A, Swärd H, (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.

Nilsson, R (2008) *Foucault – en introduktion*. Malmö: Égalité

Rennstam, J & Wästerfors, D (2015) *Att analysera kvalitativt material* i Ahrne, G & Svensson P (red) *Handbok i kvalitativa metoder* Stockholm: Liber.

Shenton, F & Smith, R (2020) *Behaviour Management or institutionalized repression? Children's experiences of physical restraint in custody*. Department of sociology, Durham University, Durham, UK.

Silow Kallenberg, K (2016) *Gränsland - svensk ungdomsvård mellan vård och straff* Doktorsavhandling. Stockholm: Södertörns högskola.

de Valk, S, van der Helm, G.H.P, Beld, M, Schaftenaar, P, Kuiper, C & Stams, G.J.J.M (2015) *Does punishment in secure residential youth care work? An overview of the evidence* *Journal of children's services*: Bingly vol 10: ISS 1 s. 3-16

Vetenskapsrådet (2017) *God forsknings ed* . Stockholm. Vetenskapsrådet.

Winther Jørgensen, M & Phillips, L (2000). *Diskursanalys som teori och metod* . Lund: Studentlitteratur

1990:52 Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga.

2001:453 Socialtjänstlag

2018:1197 Lag om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Prop. 2017/18:169. *Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem*.

Empiri

Arbetsförmedlingen (2021) innefattar följande 13 platsannonser:

Arbetsförmedlingen (2021) *SiS ungdomshem Vemyra söker sommarvikarier* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24481678> hämtad 19-april 2021 (antal jobb 10)

Arbetsförmedlingen (2021) *Semestervikarier: Behandlingsassistenter som vill göra livsviktig skillnad* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24504837> hämtad 19-april 2021(antal jobb 20)

Arbetsförmedlingen (2021) *Behandlingsassistent, Timvikarie Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Folåsa i Vikingstad* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24504867> hämtad 19-april 2021(antal jobb 5)

Arbetsförmedlingen (2021) *BEHANDLINGSSASSISTENTER SEMESTERVIKARIER Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Folåsa i Vikingsta* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24541274> hämtad 19-april 2021(antal jobb 20)

Arbetsförmedlingen (2021) *Behandlingspedagog Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Ryds brunn i Ryd* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24651645> hämtad 19-april 2021(antal jobb 1)

Arbetsförmedlingen (2021) *Behandlingspedagog 1 st tillsvidare Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Ljungaskog i Örkelljunga* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24660185> hämtad 19-april 2021(antal jobb 1)

Arbetsförmedlingen (2021) *Timvikarie dag/kväll och natt Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Fagared i Horred* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24680268> hämtad 19-april 2021(antal jobb 3)

Arbetsförmedlingen (2021) *Timvikarier som vill bidra till en livsviktig förändring Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Fagared* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24680479> hämtad 19-april 2021(antal jobb 5)

Arbetsförmedlingen (2021) *Vi söker timvikarier samt vikarier till sommaren 2021 Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Brättegården i Vänersborg* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24680488> hämtad 19-april 2021(antal jobb: ej angivet)

Arbetsförmedlingen (2021) *SiS ungdomshem Stigby söker behandlingsassistenter, sommar och timvikarier Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Stigby på Visingsö* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24681360> hämtad 19-april 2021(antal jobb 10)

Arbetsförmedlingen (2021) *SiS ungdomshem Brättegården söker behandlingspedagog Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Brättegården i Vänersborg* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24686746> hämtad 19-april 2021(antal jobb 1)

Arbetsförmedlingen (2021) *SiS ungdomshem Sundbo söker behandlingsassistenter (timvikariat) Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Sundbo i Fagersta* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24702209> hämtad 19-april 2021(antal jobb 5)

Arbetsförmedlingen (2021) *SiS ungdomshem Johannisberg, Kalix, söker Behandlingspedagoger Statens institutionsstyrelse, SiS ungdomshem Johannisberg i Kalix* <https://arbetsformedlingen.se/platsbanken/annonser/24716927> hämtad 19-april 2021(antal jobb 2)

Enell, S (2014) *Banor i samhällsvården – en tvåårsstudie om unga som utretts på SiS-institution* Socialhögskolan, Lunds universitet Vol. 21, nr 2, s. 48-69

Grill, M (2021:a) “*Téa, 16, har vuxit upp i statens vård*” SVT Nyheter. Publicerat 19 april 2021 <https://www.svt.se/special/att-vaxa-upp-i-statens-vard/> Hämtad: 22 april 2021

Grill, M (2021:b) “*Så svarade de som ansvarar för Teas tvångsvård*” SVT Nyheter. Publicerat 19 april 2021 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-har-svarar-de-som-ansvarar-for-teas-vard> Hämtad: 22 april 2021

Hejlskov Elvén, B, Nötesjö, G, Moen, C, Rova E & Sjögren, A (2017). *Beteendeproblem inom HVB- och ungdomsvård: lågaffektivt bemötande och konflikthantering*. Stockholm: Natur & Kultur

Hill, Teci (2005) *Allians under tvång - behandling samarbetet mellan elever och personal på särskilda ungdomshem*. Linköping: Linköpings universitet, institutionen för beteendevetenskap

Statens Institutionsstyrelse.(2021 a) *SiS har särskilda befogenheter* - SiS - Statens institutionsstyrelse (stat-inst.se) Hämtad: 31 Mars 2021

Statens institutionsstyrelse (2021 b) *SiS - Plats för förändring* - SiS - Statens institutionsstyrelse (stat-inst.se) Hämtad: 31 Mars 2021

Statens Institutionsstyrelse (2021) *SiS policy för en jämställd vård och behandling*. Stockholm: Statens Institutionsstyrelse. Hämtad: 31 mars 2021

Statens Institutionsstyrelse (2021) *Verksamhetsplan 2021*. Stockholm; Statens Institutionsstyrelse. Hämtad: 31 mars 2021

Statens Institutionsstyrelse (2020) *Årsredovisning*. Stockholm: Statens Institutionsstyrelse. Hämtad: 31 mars 2021

Statens Institutionsstyrelse. (2019). *Årsredovisning*. Stockholm: Statens Institutionsstyrelse. Hämtad: 31 mars 2021

Statens Institutionsstyrelse (2018) *SiS Strategiska plan 2019-2021*. Stockholm: Statens Institutionsstyrelse. Hämtad: 31 mars 2021

Statens Institutionsstyrelse (2014) *SiS Etiska Riktlinjer* Stockholm: Statens institutionsstyrelse. Hämtad: 31 mars 2021

SVT (2017:a) *Personalen på statens ungdomshem saknar utbildning*. SVT Nyheter Västmanland. Publicerad 19 december 2017 <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/personalen-pa-statens-ungdomshem-saknar-utbildning> Hämtad: 31 mars 2021

SVT (2017:b) *SiS-anställd vittnar om allvarliga problem- "Anställda söker konflikter"*. SVT Nyheter Västmanland. Publicerad 19 december 2017 <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/sis-anstalld-personal-soker-konflikten> Hämtad: 31 mars 2021

SVT (2017:c) *"Kompetens brist på ungdomsboenden i hela landet"* SVT Nyheter Örebro. Publicerad: 19 december 2017 [Kompetensbrist på ungdomsboenden i hela landet | SVT Nyheter](#). Hämtad: 31 mars 2021

SVT (2017:d) *"Så många har utbildning på ungdomshemmen"* SVT Nyheter Västmanland. Publicerad 19 december 2017 [Så många har utbildning på ungdomshemmen | SVT Nyheter](#). Hämtad: 31 mars 2021

SVT (2017:e) *"Barnombudsmannen kritiserar utbildningsnivån på ungdomshemmen"* SVT Nyheter Västmanland. Publicerad 19 december 2017. Barnombudsmannen [kritiserar utbildningsnivån på ungdomshemmen | SVT Nyheter](#). Hämtad: 31 mars 2021

SVT (2017:f) *"Ungdomshem kritiseras för våldsamheter"* SVT Nyheter Västmanland. Publicerad 19 december 2017. [Ungdomshem kritiseras för våldsamheter | SVT Nyheter](#) Hämtad: april 31 mars 2021

Uppdrag granskning 2021 *"De som kallades monster"* Publicerad SVT-play 27 januari 2021 <https://www.svtplay.se/video/29914614/uppdrag-granskning/uppdrag-granskning-de-som-kallades-monster?info=visa> Hämtad: 5 maj 2021

Velasco, D (2016) *"Barn och unga hålls fast mot golvet på ungdomshem"* Sverige Radio Ekot Publicerad 4 Oktober 2016 [Barn och unga hålls fast mot golvet på ungdomshem - Nyheter \(Ekot\) | Sveriges Radio](#) Hämtad: 6 april 2021

Weigl, K (2018) *"Jag har fler trauman nu – det är det värsta"* -Fem unga kvinnor om livet på statliga ungdomshemmen Aftonbladet: Publicerad 25 nov 2018 Uppdaterad 26 Nov 2018 <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/VRJL3J/jag-har-fler-trauman-nu--det-ar-det-varsta> // Hämtad: 31 mars 2021

Bilaga 1.

SiS	Media	Rapporter och böcker	Tidigare Forskning	Lagar och Propositioner
SiS Etiska Riktlinjer-2014	“Barn och unga hålls fast mot golvet på ungdomshem” - Ekot Sveriges Radio 2016	<i>Istället för att få hjälp blev jag utsatt för sexuella övergrepp” En rapport om ungdomars berättelser om sexuella övergrepp och trakasserier på statliga ungdomshem-Ung och inlåst 2020</i>	<i>Allians under tvång - Behandlingsarbete mellan elever och personal på särskilda ungdomshem - Hill, T 2005</i>	<i>Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem. Prop. 2017/18:169</i>
Platsannonser (13 stycken) Arbetsförmedlingens hemsida 2021	”Jag har fler trauman nu – det är det värsta” -Fem unga kvinnor om livet på statliga ungdomshemmen- Aftonbladet 2018	”Ung och Inlåst med rättigheter och möjligheter” Skyddsvärnet Ung och inlåst. Eriksson, O & Klinteberg, J 2019	<i>Banor i samhällsvården – en tvåårsstudie om unga som utretts på SiS-institution - Enell, S 2014</i>	Lag (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen)

SiS Årsrapport 2020	<i>-Téa, 16, har vuxit upp i statens vård</i> <i>-Så svarar de som ansvarar för Teas tvångsvård</i> <i>“De som kallades monster” Uppdrag Granskning</i> SVT 2021	<i>Ett år efter avslutad behandling - uppföljning av ungdomar utskrivna från SiS 2011- Rapport SiS 2011</i>		Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga - (LVU)

SiS årsrapport 2019	-Personalen på statens ungdomshem saknar utbildning	FN- Rapport		Socialtjänstlag (2001:453) (SoL)
SiS Strategiska plan 2019-2021 (2018)	-Barnombudsmannen kritiserar utbildningsnivån på ungdomshemmen.			
SiS hemsida (2021)	- Så många har utbildning på ungdomshemmen - Ungdomshem kritiseras för våldsamheter -Kompetensbrist på ungdomsboenden i hela landet SiS-anställd vittnar om allvarliga problem- "Anställda söker konflikter" - SVT 2017			

SiS Policy för en jämställd vård och behandling(2021)				
Verksamhetsplan (2021)				